ԺԵ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3867 — ՆՈՅԵՄԲԵՐ 21/3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1898 — 19 ՐԷՃԷԲ 1316 — ՇԱԲԱԹ

درعلیه‌ده غلطه‌ده (آره‌ولك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK„
Galata, CONSTANTINOPLE.

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Դ.ռ
» » » վեցամսեայ. 70 »
» » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրֆ
» » վեցամսեայ. 20 »
Դրամի փոխարէն կնքուած թղթի փոխ կ'ընդունուի, 115 դրուշի թուղթ 100 դրուշի հաշուով :
Տեղական բաշխման ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի :
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն :

20 ՓԱՐԱ

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Մինչ հարիւր տարի առաջ, 1798ի վերջերը, Յակոբ Շահան Ջրպետ հայերէն լեզուի դասախօսութիւնը կը սկսէր Բարիզի արեւելեան լեզուներու վարժարանին մէջ։ Շահան Ջրպետ գաւառացի հայ մըն էր, որ դեռ նոր հասած էր Բարիզ։ Հմուտ հին հայերէնի, փափաքած էր իր լեզուն աւանդել Փրանսացիներու, որոնք սկըսած էին արդէն ուսնիլ ուրիշ արեւելեան լեզուներ։ Իր նախաձեռնութեամբ է որ հայ լեզուն հարիւր տարիէ ի վեր կ'աւանդուի Բարիզի այդ վարժարանին մէջ, ուրկէ ելած են Տիւլօրիէ, Լանկլուայ, Սէն-Մարթէնի, Էօժէն Պօրէի եւ Գառիէռի պէս հայագէտներ։

Այս դարեդարձին կ'անդրադառնամ կարդալով Բազմավէպի վերջին թիւը, զոր թղթաբերը բերաւ երէկ, եւ ուր շահեկան տեղեկութիւններ տրուած են այդ վարժարանին վերջին քննութեանց վրայ։ Այս տարի երրորդ կարգի երկու աշակերտներ, Գ. Գ. Ամէյ եւ Կասնօ, ընթացաւարտ եղեր եւ առեր են հայագէտի վկայական իրենց դասախօս Օկիւստ Գառիէռէն։ Իրենցմէ զատ կան ուրիշ տասը աշակերտներ ալ, որոնց հինգը երկրորդ կարգէն անցած են երրորդի եւ հինգն ալ առաջինէն երկրորդի։

Սակայն ճշմարիտ անակնկալ մը եղաւ ինծի համար, որովհետեւ կը կարծէի թէ արեւելեան լեզուներու վարժարանին մէջ հայ լեզուի ուսուցումը անուանական է միայն։

Արդարեւ 1882ին երբ այցելեցի այդ վարժարանը, եւ փափաք յայտնեցի ներկայ գտնուիլ հայերէնի դասախօսութեանց, ըսուեցաւ ինծի թէ երեք աշակերտ միայն արձանագրուած են այդ ճիւղին, եւ անոնք ալ կանոնաւորապէս չեն հետեւիր դասախօսութեանց։ Լսած էի անկէ առաջ ալ թէ Տիւլօրիէի դասատուութեան միջոցին, որպէս զի դասախօսութիւնը չջնջուի առ ի չգոյէ աշակերտի, երկու անձի դրամ կը վճարուէր որ գան երբեմն... քնանալ գրասեղաններուն վրայ այն պահուն ուր Տիւլօրիէ կը բացատրէր Եզնիկի խրթնութիւնները կամ Եղիշէի ոճին նրբութիւնները։

Ճշմարիտ հաճոյքով է որ կը կարդամ ուրեմն թէ հայ լեզուի բանասիրական կարեւորութիւնը ըմբռնած են այսօր տասնեակ փրանսացի աշակերտներ, որոնք կը հետեւին Գառիէռի դասախօսութիւններուն, առաջին տարին կարդալով եւ թարգմանելով Ս. Գիրքը, Ե. Դարու հայ գրականութեան այն նշանաւոր աշխատութիւնը, երկրորդ տարին Խորենացիի երկը եւ վերջին տարին Փաւստոսի, Սեբէոսի պէս մատենագիրներ։

Իրենց դասախօսը, Գառիէռ, համակրելի անձնաւորութիւն մըն է։ Իր սուր ակնարկը, պարզ ու անսեթեւեթ ձեւերը, ի վեր կը հանեն ներհուն գիտնականը։ 1882ին, երբ տեսայ զայն, դեռ նոր սկսած էր հայերէնը ուսումնասիրել լրջօրէն։ Ստանձնած էր այդ լեզուին դասախօսութիւնը, որովհետեւ իրմէ յարմարագոյնը չի կար։ Խօսեցաւ ինծի Լաուէրի Գրաբարի Քերականութեան վրայ, գերմաներէն գրուած, զոր ինք թարգմանած էր փրանսերէնի եւ զոր մտադիր էր հրատարակել։ Կ'ըսէր թէ իր նպատակն էր ասով յարմար դասագիրք մը ունենալ տալու համար այն փրանսացի աշակերտներուն, որոնք հայերէն պիտի սորվէին։ Այդ գիրքը, ետքէն, 1884ին տպագրել տուաւ։ Գառիէռ ծանօթացաւ հայ բանասիրական աշխարհին այն լուրջ ուսումնասիրութեամբ մանաւանդ, որով վերլուծեց Խորենացիի երկը՝ արդի քննադատութեան մանրակրկիտ եւ բազմակողմանի ոգիով։

Գառիէռէ առաջ եւ Շահան Ջրպետէ ետքը, Բարիզի արեւելեան լեզուներու վարժարանը ունեցած է ուրիշ երկու նշանաւոր դասախօսներ։ Լըվայեան տը Ֆլօրիվալ 1830ին յաջորդած է Շահան Ջրպետի. այդ փրանսացի հայագէտը, որ փրանսերէնի թարգմանած է, ի մէջ այլոց, Մխիթար Գօշի «Առակներ»ը եւ Եզնիկի «Ընդդէմ աղանդոց»ը, երեսուն երկու տարի հայերէն դասախօսած է Լիլ փողոցի վարժարանին մէջ, եւ 1862ին մեռնելով իրեն յաջորդ թողած է Էտուառ Տիւլօրիէն, որ իր բովանդակ կեանքը նուիրած է արեւելեան լեզուներու ուսումնասիրութեան, մանաւանդ հայերէնի։

Բարիզի արեւելեան լեզուներու վարժարանին մէջ հայերէնի դասախօսութեան հարիւրամեակին առթիւ յիշատակելով այս անունները, մեր նպատակն է ցոյց տալ այն կարեւորութիւնը զոր օտարներն ալ կու տան մեր հին լեզուին եւ հայ բանասիրութեան։ Միւլլէրի մահուան առթիւ յիշատակեցինք գերման հայագէտները։ Ասոնցմէ զատ Ռուսիոյ, Իտալիոյ, Պելճիգայի մէջ ալ կան նշանաւոր հայագէտներ, որոնք կը զբաղին հայ լեզուին ուսումնասիրութեամբ, եւ կարգ մը ստուգաբանական, գիտնական հետազօտութիւններով կը լուսաբանեն միշտ հայ բանասիրութեան մութ կէտերը։ Մխիթարեան Հայրերը եւ ռուսահայ բանասէրները կ'աջակցին եւ կը հետեւին անոնց. իսկ քանի՞ներ ունինք մեր մէջ որ լուրջ կերպով ջանան, զոր օրինակ, ուսումնասիրելու հայ լեզուին ծագումը, կազմութիւնը, արդի աշխարհաբարին պատմութիւնը, գաւառաբարբառներուն թաքուն գանձերը, անոնց քերականութիւնը, եւն։

Մենք կը հետամտինք հարեւանցի աշխատութեանց, ու չենք ախորժիր լուրջ ուսումնասիրութիւններէ։ Այս չէ՞ պատճառը որ մինչեւ այսօր գրեթէ չենք կրցած Թիւրքահայոց մէջ մատնանիշ ընել ճշմարիտ բանասէր մը, երբ այնքան ունինք գրական արժանիքի տէր տաղանդներ։ Այդ տաղանդներուն փթթումին ամէնէն աւելի ցանկացողը եւ ծափահարողը ըլլալով հանդերձ, չեմ կրնար չցաւիլ տեսնելով լուրջ ուսումնասիրութեանց մասին մեր ունեցած յարմարութեան պակասը։ Մեր ընթերցողներն իսկ այս նկատմամբ անտարբեր կ'երեւան։ Քանի՛ քանի՛ անգամ լսած եմ գիտողութիւններ այս կամ այն գրուածին վրայ, որ դանդաղ, անախորժ, նոյն իսկ անտանելի կ'երեւայ, որովհետեւ խնդիր մը պարզելու, բան մը սորվեցնելու կը ձգտի, եւ ոչ թէ զբօսցնելու կամ հրապուրելու ընթերցողը։ Սակայն ցաւալի երեւոյթ մըն է որուն դէմ պէտք է հակազդել ազդու կերպով։ Գրողները եւ ընթերցողները պէտք է գիտնան որ ազգի մը գրականութեան զարգացման համար այնչափ կարեւոր է նորավէպը, քերթուածը, քրոնիկը, որչափ բանասիրական ուսումնասիրութիւնները, որոնք մանաւանդ փոխանցման մէջ գտնուող նորաբողբոջ գրականութեան մը համար էական են։

ՀՐԱՆՏ ԱՍԱՏՈՒՐ

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐՈՒՆ

Մեր գաւառի պատ. բաժանորդներէն կը խնդրենք որ անյապաղ իրենց չվճարուած բաժնեգինները ուղարկեն մեզի։ Հակառակ պարագային, պիտի ստիպուինք թերթերնուս առաքումը դադրեցնել։

Նաեւ գաւառի մեր պատ. գործակալներէն ալ կը խնդրենք որ եթէ բաժանորդներէ գանձուած դրամ ունին քովերնին, ժամանակ չկորսնցնելով ղրկեն։

ՍՈՒՐԲ ԵՐԿԻՐ
ԵՒ
ԻՐ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԱՅՐԵՐԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, 9 Նոյեմբ.

Խոստացեր էի գրել Երուսաղէմի պատմական վայրերուն վրայ՝ որոնք քրիստոնէի մը համար է՛ն նուիրական ուխտատեղիներն են։ Սակայն այս խոստումս կատարելէ առաջ հարկ կը համարիմ նախ անոր պատմական մէկ քանի կէտերուն վրայ համառօտ ծանօթութիւն մը տալ Արեւելքի ընթերցողներուն։

Ա.

Սուրբ Երկրին մէջ ամէնէ՛ն փառաւորն ու պանծալին, իբրեւ տեղի փրկագործ չարչարանաց, մահու եւ Յարութեան Փրկչին, Երուսաղէմն է՝ ուր աստուածային գթութեան արցունքները թափեցան, ուր սիրոյ եւ խաղաղութեան համար եւեթ հոսեցան արեան շիթերն Աստուածային, եւ, այս պատճառաւ կը կոչուի նաեւ Սուրբ Քաղաք։ Իսլամական ազգաց համար ալ սուրբ է Երուսաղէմ, վասն զի հո՛ն է Հարէմ-Շէրիֆը՝ բարձրացած բուն իսկ Սողոմոնեան տաճարին հիմունքներուն վրայ, ա՛յնքան շքեղ ու հոյակապ՝ որ հիացում կը ներշնչէ ամէնուն, եւ որ նուիրական վայրերու գլխաւոր ուխտատեղիներէն մէկն է Իսլամից համար։ Սուրբ է նաեւ Երուսաղէմ՝ Հրէից համար, վասն զի հո՛ն էր իրենց նուիրական աղօթատեղին, որուն արտաքին շրջապատէն դեռ կանգուն մնացած մէկ քանի քարերը կը յարգեն մինչեւ ցայսօր եւ զանոնք իրենց արցունքներովը կ'ողողեն ամէն շաբաթամուտի երեկոյեան։

Երուսաղէմի գոյութիւնը շա՜տ հին է, եւ Տակիտոս՝ Մովսէսի կը վերագրէ անոր հիմնարկութիւնը, բայց պատմագրին այս վկայութիւնը ընդունուի կամ ոչ, սա՛ է ճշմարիտը որ Քրիստոսէ 2000 տարի առաջ կար այն քաղաքը զոր հիմնեց Մելքիսեդեկ, Ակրայ լեռան վրայ եւ անուանեց Սաղէմ։

Հիմնարկութենէն յիսուն տարի յետոյ Յեբուսացիք կառավարեցին Սաղէմ եւ առաջ վարելով իրենց իշխանութիւնը դէպ ի Սիոն՝ ամրացուցին զայն իրենց նախահօր Յեբուսի անունով եւ Սաղէմ ու Սիոն՝ իբրեւ միացեալ քաղաք կոչուեցան Յեբուսաղէմ եւ յետոյ Երուսաղէմ։ Դաւիթ 1049 տարի առաջ, այս քաղքին տիրեց եւ անուանեց Քաղաք-Դաւթի։

Սողոմոնի ժամանակ Երուսաղէմ իր փառաց գագաթնակէտը հասեր էր։ Աստուծոյ Տաճարին եւ ուրիշ հոյակապ բազմաթիւ շէնքերու տեսարանը, վաճառականական գործօն յարաբերութիւնները մինչեւ Հնդկաստան ու Ափրիկէ, եւ ուրիշ զանազան հանգամանքներ Երուսաղէմի Արեւմտեան Ասիոյ քաղաքակրթութեան միա՛կ կեդրոն հռչակեր էին, սակայն Սողոմոնի մահուանէն յետոյ ինկաւ կարեւորութենէ եւ, դարաւոր ժամանակաց մէջ, զանազան փոփոխութիւններէ անցնելէ ետքը, ո՛ւր ուրեմն Օսմանեան Վեհափառներէն Մեծազօր Կայսր Սուլթան Սէլիմ Ա. Եավուզ, 1517 թուականին, երբ փառաւոր յաղթանակաւ նուաճեց Ասորեստանն ու Եգիպտոսը, ա՛յն ատեն Երուսաղէմ ալ իր իշխանութեան ներքեւ առաւ։

Երջանկայիշատակ Սուլթան Սիւլէյման Ա. Գանունի, 1534ին, ամրացուց Երուսաղէմը գեղեցիկ պարիսպներով եւ փառաւոր դռներով որոնք կը մնան մինչեւ ցայսօր իբրեւ քառադարեան մեծաշէն հնութիւններ։

Երուսաղէմ հիւսիսային լայնութեան 31° 46′ 43″ եւ արեւելեան երկայնութեան 35° 13′ աստիճաններուն վրայ կը գտնուի եւ 780 մէթր բարձրութիւն ունի Միջերկրական ծովէն։ Բաց ի հիւսիսային կողմէն, շրջապատուած է խոր հեղեղատներով, որոնց շուրջն ալ կը պատեն բարձր բլուրներ որ ի հեռուստ կ'արգիլեն Երուսաղէմի սքանչելի տեսարանը։ Արեւելեան հեղեղատը կը կոչուի Յովսափատի կամ Կեդրոնեան Ձոր, որ չորս հազար մէթր երկայնութիւն ունի եւ կը բաժնէ Երուսաղէմը Ձիթենեաց եւ Զար-Խորհրդոց լեռներէն ու Սելովմայի դրսի կողմէն կ'երթայ կը միանայ հարաւային եւ արեւմտեան միւս հեղեղատներուն հետ։

Քաղաքը շրջապատող կոնաձեւ բլրակներէն զատ խիստ մօտը երեք գլխաւոր լեռներ ալ կան որոնց բարձրագոյնն է Ձիթենեաց լեռը Միջերկրականէն 830 մէթր բարձր, եւ կ'արձանանայ հանդէպ Երուսաղէմի ճիշդ անոր արեւելեան կողմը Աստուածորդոյն ցանկալի առանձնավայրն ուսկից բարձրացաւ յերկինս։

Երուսաղէմի բնակչութիւնը, ըստ վերջին վիճակագրութեան (1893)՝ 43,000ի կը հասնի։ Մահմէտականաց թիւն է 7560. իսկ քրիստոնեայք՝ 7070 կը հաշուին՝ որոնց 4000ը Յոյն են, 2000ը Լատին, 510ը Հայ, 300ը Բողոքական, 20 Հայ-Հռովմէական, 50 Յոյն-Հռովմ. 100 Ղպտի, 75 Հապէշ եւ 15 Ասորի։ Մնացեալը Հրեայ։ Այս հաշուէն դուրս են երկու հարիւրի չափ Գերման բողոքականներ, երեք հարիւրի չափ Տաճարական կոչուած գերմաններ եւ հարիւր յիսունի չափ Գերման-Կաթոլիկներ։ Մնացեալները Հրեայ են։

Աշնան ամիսներէն սկսեալ՝ մինչեւ Զատկական տօնական օրերը՝ ամէն տարի գրեթէ՝ իւրաքանչիւր ազգէ ահագին թիւ մը ուխտաւորներու կու գայ աւելնալ Երուսաղէմի բնակիչներուն վրայ։ Այս ուխտաւորները որոնց մեծագոյն մասը Եւրոպացիները եւ Ռուսերը կը կազմեն՝ թէպէտ երթեւեկ են, սակայն Երուսաղէմի համար միշտ նոյնն է՝ ամէն տարի ուխտաւորներու նորոգուելովը։ Ժամանակ կ'ըլլայ որ 15-20,000 ուխտաւորներ՝ զարմանալի եւ խիստ հետաքրքրական երեւոյթ մը կ'ընծայեն Երուսաղէմի փողոցներուն, շուկաներուն եւ եկեղեցիներուն մէջ, իւրաքանչիւրն իրեն ազգային յատուկ տարազովը, լեզուովն ու զանազան հանգամանքներովը։ Խանդավառ զգացումներով կը շրջին ամէն տեղ սեւեռուն աչքերով, որոնց մէջ կը փայլի եռանդը իրենց հաւատքին։ Անոնցմէ շատեր մեծամեծ զըրկողութիւններ ընելով իրենց անձին, եկած են կատարելու իրենց ուխտը, աղքա՛տ, շա՜տ աղքատ, բայց եռանդուն ու ազնուացած, նախամեծար համարելով անօթութենէ նեղուիլ եւ ամէն բանէ զըրկուիլ, քան մեռնիլ՝ առանց ծունր դնելու Աստուածորդւոյն Սուրբ Գերեզմանին առջեւ։ Տեսնելու՛ արժանի են մանաւանդ Ռուսերը՝ խիստ աղքատիկ դասակարգէ, որ իրենց անբաւական պաշարովը բեռնաւորուած հետիոտն կու գան, խումբ խումբ, Եաֆայէն մինչեւ Երուսաղէմ, կ'երթան մինչեւ Յորդանան, կը շրջին ամէն ուխտատեղի, կ'երկարին անոնց սալայատակներուն վրայ երկար գիշերներ, շատ անգամ անքուն, անքթիթ, առանց անկողնի. երկիւղ չունին ո՛չ ցուրտէն, ո՛չ տաքէն. իրենց համար չեն ձիւնն ու անձրեւը, բուքն ու քամին, ա՛յնքան զօրաւոր է հաւատքն իրենց սրտերուն մէջ, իրենց անձերէն շա՜տ զօրաւոր։

Արդէն ասկից առաջ ուրիշ յօդուածով մը նկարագրած ըլլալով Երուսաղէմ իր պարիսպներէն դուրս, այժմ կը ներկայացնեմ Երուսաղէմը իր պարիսպներէն ներս։

Ամբողջ քաղաքը չորս գլխաւոր թաղերու բաժնուած է։

Ասոնցմէ մէկն է՝ Մահմէտականաց թաղը՝ որ քաղքին արեւելեան-հիւսիսային կողմը կ'իյնայ։ Հոն է կառավարութեան պաշտօնատունը, Օմարի Մզկիթը (Հարէմ-Շէրիֆ), Լատինաց Ս. Աննայի փառաւոր եկեղեցին, Սիօնի Կուսանաց մեծ հաստատութիւնը եւ Աւստրիական Հիւրանոցը։

Միւսը՝ հիւսիսային արեւմտեան կողմն է եւ կը կոչուի Քրիստոնէից թաղ (Հարէթ-էն-Նասարա)։ Այս թաղին մէջ են Քրիստոնեայ Ազգաց Հաստատութիւններն ու բնակութիւնները. ամենամեծ ուխտատեղին բոլոր քրիստոնէից Ս. Յարութեան տաճարը։ Լատինաց Պատրիարքարանը, Կազա Նօվա Հիւրանոցը, Ֆրանչիսկեանց վանքը եւ Յունաց Պատրիարքարանը։ Այս թաղին մէջ է քաղքին շուկայի գլխաւոր մէկ մասը եւ Եզեկիայի աւազանը՝ իբրեւ հնաւոր դարերու հնութիւն՝ զոր ինքն Եզեկիա շինել տուած է։

Երրորդն է Հրէից թաղը քաղքին հարաւ արեւելեան կողմը ուր բազմաթիւ հրեայ ընտանիքներ խռնուած կը բնակին։

Իսկ հարաւային արեւմտեան կողմն է Սիօնի բարձունքը՝ որ քաղքին չորրորդ թաղը կը կազմէ։ Այս թաղին մէջ հաստատուած են Անգղիացիք եկեղեցի մը եւ դպրոց մը՝ աւելի բողոքականացնելու Հրէից ի նպաստ։ Իսրայէլի այս ճարպիկ զաւակները՝ բողոքական դառնալու համար բաւական դրամ կը կորզեն, բայց շատեր՝ երբ դրամը կը ստանան՝ վերստին իրենց հայրենի կրօնքին կը դառնան։ Կան նաեւ Հրեաներ որ կրօնքը շահագործելով՝ իրենց կենացը ընթացքին մէջ եօթը կրօնք փոխած եւ սակայն դարձեալ միշտ Հրեայ մնացած են։

Անգլիացիներուն յիշեալ եկեղեցւոյն դէմ է Դաւթի հնադարեան Բերդը եւ ընդարձակ զօրանոց մը բերդին յարակից ուսկից 50 քայլ հեռու կը գտնուի մեր Ս. Յակոբեանց լայնատարած փառաւոր ու հոյակապ վանքն իր անզուգական Պատրիարքարանովը։

ՎՐՈՅՐ

ՔՐՈՆԻԿ

ՀԱՅ ԳԻՏՈՒՆՆԵՐ.— ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ.— ԱՌՏՆԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ՄԸ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԿՈՂՄԸ.— ԴԱՐՁԵԱԼ ԶԻՒԱՆԴԱՆՈՑ. ՀԱՄԲՈՅՐԻ ՄԸ ԳԻՆԸ։

Բրօֆէսօր Անդրէաս Արծրունիի կեանքին գլխաւոր գիծերն ու գիտական աշխատութիւնները ամփոփող յօդուած մը կը հրատարակէ Բազմավէպ, հանգուցեալին պատկերովը,—լուրջ ու համակիր դէմք՝ նուրբ մօրուքով մը շրջանակուած, լայն խելացի ճակատ՝ խիտ ու առատ մազերու տակ, եւ անհունին սեւեռուած մելամաղձ աչքեր, աւելի բանաստեղծի քան գիտունի նայուածք։ Թէեւ արդէն երեք ամիսներ անցած են իր մահէն ի վեր, բայց այնքան հակիրճ էին Պոլսոյ ազգ. թերթերուն հասած տեղեկութիւնները այդ նշանաւոր Հայուն վրայ, որ Վենետիկի Հանդիսարանը զգալի պակաս մը լեցնելու առիթը կ'ընծայէ մեզի, գոնէ թուականներու եւ գործերու կատարեալ ցուցակ մը քաղել տալով։ Անդրէաս Արծրունին ծնած էր 1847ին, Մոսկուա։ Քսանըմէկ տարեկան հասակին մէջ Բեդերսպուրկի համալսարանին շրջանը աւարտելով՝ Հայտէլպէրկի համալսարանը կը մտնէ եւ 1870ին քիմիաբանութեան տոքթորի քննութիւնը կ'անցնէ յաջողապէս։ Թէեւ իր գործունէութեան ասպարէզը Եւրոպա ընտրած, սակայն մայրենի լեզուն արհամարհողներէն չըլլալով, 1873ին Ս. Ղազարի վանքը կ'երթայ հայերէն սորվելու։ Երկու տարի Մխիթարեան հայրերուն աշակերտելէ ետքը՝ օգնական ուսուցչութեան (ասիստենտ) պաշտօնը կը կոչուի Ստրասպուրկ եւ 1877էն 1883 Պերլինի ամէնէն նշանաւոր համալսարանին առանձնական ուսուցիչ կ'ընտրուի. այդ վեց տարուան շրջանէն ետքը, կը փոխադրուի Պրէսլաւ՝ բրօֆէսօրի աստիճանով եւ տարի մը ետքը՝ Ախէնի արուեստական բարձրագոյն վարժարանը ուր կը մնայ 84էն 93։ Յաջորդ տարին Կովկաս կը վերադառնայ Արարատի կատարը բարձրանալու. հնախուզական այս եռանդը աղետաբեր կ'ըլլայ երիտասարդ գիտնականին որ թոքային հիւանդութենէ մը կը բռնուի ալեւոր սարին խստաշունչ կլիմային. երկրորդ ուղեւորութեան մը միջոցին, այս անգամ դէպ ի Ամերիկա, նորէն կը վնասուին թոքերը, բայց իր առոյգ կազմը դարձեալ յաղթող կ'ելլէ. 1897ին, երկրաբանական գիտութեան սէրը կը մղէ զինքը Ուրալ բարձրանալու. այս վերելքը անդարմանելի կերպով կը տըկարացնէ բրօֆէսօր Արծրունիի շնչառութեան գործարանները, եւ մահաբեր հիւանդութիւն մը կը զգետնէ զինքը որուն հազիւ կրցաւ կուրծք տալ երկու տարի։

Այս նօթերուն կը յաջորդեն, իր հրատարակած երկասիրութեանց ցուցակը, ամէնքն ալ հանքաբանական ու քիմիական նիւթերու վրայ գրուած լուրջ գործեր, իր անդամակցած Ակադեմիներուն անունները, եւ իր մահուան առթիւ թէ ի Կովկաս Հայերէն, ռուսական ու գերմանական համալսարաններու կողմէ եղած համակրանքի ու սգոյ արտայայտութիւնները, որոնք արժանաւոր յիշատակարաններ են իր արդիւնաւոր կեանքի լեցուն էջերուն։ Անդրէաս Արծրունիի կորուստը այնքան աւելի ցաւալի ու զգալի է ամէնուս համար որքան հազուագիւտ են մեր մէջ գիտական ճշմարիտ տաղանդները որոնք օտարներու առջեւ իրենց ստացած ճշմարիտ գնահատումով ու յարգանքովը պատիւ բերեն ազգութեան։

⁂

Այս պատուաբեր ու տաղանդաւոր անձնաւորութիւններէն մէկն է, ու առաջիններէն մէկը, Պօղոս փաշա, որուն Եգիպտոսէ հեռացումը ու հանրային գործունէութենէ մեկուսացումը ծանուցուեցաւ շաբթուս մէջ։ Գիտուն մը, բառին բովանդակ նշանակութեամբ, եւ մանաւանդ անդուլ անդադար աշխատող մը, որ՝ հակառակ իր ընկերային փայլուն դիրքին եւ նիւթական հանգստաւէտ կացութեանը՝ պատանի հասակէն ինքնօգնութեան օրինակելի տիպար մը եղած է։ «Էքօլ տէ Բօն'զ է Շօսէ»ի շրջանը աւարտելէն ի վեր՝ իր ճարտարագէտի կարողութիւնը զարգացուցած ու արդիւնաւորած է եգիպտական ոստանին մէջ որուն ընդարձակագոյն երկաթուղիներուն իրական վարիչը ու կազմակերպիչը եղաւ երկար տարիներ։ Եւ հաւանօրէն, անձնական տկարութիւնը եւ Բարիզ իր ծնողքին քով ապրելու փափաքը հարկադրեցին զինքը կրկնել իր հրաժարականը որ անցեալ տարի մերժուեցաւ երկիցս։ Տնօրէն բառը կատարելապէս չի համապատասխաներ Պօղոս փաշայի թողած պաշտօնին որ եգիպտական կառավարութեան ներկայացուցիչն էր երկաթուղիներու վարչութեան մէջ, միւս երկու անդամներն ըլլալով Փրանսացի մը ու Անգլիացի մը. բայց մասնագիտական բոլոր հոգը կը ծանրանար հայազգի պատուիրակին վրայ որուն գործնական միտքը, բարձր կարողութիւնը եւ վարչական տաղանդը առածի կարգ անցած էին։ Իր օրուան կեանքը համակ գրաւուած էր այդ բազմաճիւղ վարչութեան գործերովը, գրասենեակին մէջ՝ թուղթերուն ու քարտէզներուն վրայ հակած, անդադար տեղեր՝ նորահաստատ գիծերու յառաջանալը հսկելով ու հաշուական զննութիւններ կատարելով, կամ իր ագարակներուն մէջ երկրագործական ու հաշուական քննութիւններով զբաղած։ Այս վերջին պարապմունքը կը կազմէր իր ժամանցը ու զբօսանքի միակ բաժինը, ամէն ճշմարիտ գիտունի պէս ինքն ալ կարեւորութիւն չընծայելով աշխարհիկ ժամանցներուն, թատրոն, երեկոյթ, պարահանդէս։

Տեսակ մը հիացումով կը դիտէինք այդ գրեթէ միլիոնատէրը որ օրը օրին աշխատութեամբը ապրող պարզ մարդու մը եռանդով իր գործին կ'երթար, որ Անգլիացիէ մը աւելի գիտէր ժամանակին յարգը ու Ամերիկացիի մը ձեռներէցութեամբ միշտ լաւագոյնին ու մեծագոյնին հետամուտ էր։ Իր ժամերը հաշուուած էին ու վայրկեանները ժամու մը յարգ ունէին իր աչքին. կայարանի մը մէջ սպասած կամ կառք նստելու միջոցին, ակնթարթի մէջ գործ մը expédier կ'ընէր. յաջողութիւնը հաճոյք մըն էր իրեն համար, եւ կը պատմէին թէ մասնաւոր վակոնին մէջ, որով կ'երթեւեկէր երբեմն Վերին ու Ստորին Եգիպտոսի գիծերուն վրայ, շարժուն գրասեղան մը ու պզտիկ մատենադարան մը կը պտտցնէր հետը։

Այս պարագաները կը յիշեմ անցողակի, որովհետեւ դաս մը կայ անոնց մէջ ծոյլերուն, յափրացածներուն, հպարտացողներուն ու չունեւորներուն համար. հարկ է որ ամէն անգամ օտարէ՞ն առնենք գեղեցիկ օրինակները, եւ Նոր Աշխարհի կամ Ալպիոնի զաւակներէ՞ն յիշենք տաղանդի, դիրքի ու հարստութեան միացած պարզութեան, համեստութեան ու աշխատասիրութեան տիպարներ։ Ու պզտիկ բաժին մըն ալ հանելու համար մեր այն ընտանիքներուն որոնք այնքան հպարտութեամբ ինքզինքնին high lifeի դասակարգ կը հռչակեն, կը փափաքիմ թեթեւ մը վեր առնել Եգիպտահայ այդ բարձր անձնաւորութեան առտնին կեանքի քօղը որուն մէջ հետեւելի դաս մը պիտի գտնեն հարուստ ծնողքները իրենց զաւկներուն համար։

Ինչպէ՞ս կը կարծէք որ Նուպար փաշայի թոռները անցընեն իրենց դասերէն աւելցած պարապ ժամերը ու կիրակիները։ Մանչերը՝ պարտիզպանութեամբ ու աղջիկները... խոհարարական վարժութիւններով։ Պոլսեցի նազելաշուք պզտիկ օրիորդները թերեւս շատ աւելի ազդուին ու օգտուին այս անցողակի յիշատակութենէն քան ինչ որ չեն ըրած կարդալով պատահաբար թէ փրանսացի մարգիզուհի մը կամ ազնուական անգլուհի մը իր աղջիկներուն վրայ պարտք կը դնէ սորվիլ թէ խոհանոց մը ինչ բան է, թէ տանտիկին մը ինչպէ՛ս պէտք է գիտնայ կերակուր պատրաստել՝ գոնէ գիտակցօրէն հրամայելու համար իր ձեռքին տակ գտնուելիք սեղանապետին ու սպասաւորներուն։

⁂

Ոչ նուազ թանկագին ներշնչում մը, զոր տալու համար օր չ'անցնիր որ հայ լրագրութիւնը օտարէն օրինակներ մէջ բերելու չհարկադրուի, բարեգործութիւնն է։ Վերջին երկու շաբաթներուն մէջ մանաւանդ շատ խօսուեցաւ ու գրուեցաւ անոր վրայ, առտնին գանձանակներուն արդիւնքին ու Հիւանդանոցի տաղաւարներու պէտքին առթիւ։ Կը կարծէք սակայն որ յաջորդ վեցամսէին աւելի՞ առատ պիտի ըլլայ առտնին գանձանակներուն արդիւնքը կամ թէ տաղաւարներու շինութիւնն ստանձնող վեհանձն նախաձեռնութի՞ւն մը պիտի երեւնայ մեր հարուստներուն քով։ Երանի թէ խաբուած ըլլայինք այս յուսահատութեանը մէջ։ Թո՛ղ ներէ մեզի Տօքթ. Իւթիւճեան Էֆէնտին եթէ, համակրելով հանդերձ իր բարի զգացմանց, հրապարակաւ խոստովանելու անկեղծութիւնը կ'ունենանք թէ թերահաւատութեամբ հրատարակեցինք իր ծանօթ նամակը։ Բանաստեղծ ու մարդասէր բժիշկը կ'առաջարկէր որ հայ ընտանիքները, այս տարի, բացառիկ զոհողութեամբ մը հրաժարին Կաղանդի պտուղներէ, նուէրներէ, խնճոյքներէ, անոնց գումարը յատկացնելու համար Հիւանդանոց-տաղաւարներու շինութեան ծախքին։ Տեսականապէս սքանչելի գաղափար մը, բայց ո՞վ է որ պիտի գործադրէ զայն, քանի՞ հոգի պիտի ուզեն սատանենալ այդ գոհունակութիւնը, եթէ երբեք գոհունակութիւն մըն է այսքան թեթեւ զրկանք մը: Ասանկ թեղադրութեան մը իրականացման եթէ ձեռնարկուի խակ, արդիւնքը այնքան աննշան կլլայ՝ որ նպատակին մասնակի կերպով խակ չի ծառայեր: Լաւագոյն ըլլար թերեւս ըսել՝ կաղանդի առթիւ, կարող հայ ընտանիքները իրենց պտուղներէն, իրենց նուէրներէն բաժին մը հանեն Հիւանդանոցի պաշտպարեալներուն, և մանաւանդ որբերուն:

Իսկ տաղաւարներու շինութեան անհրաժեշտ եղող քանի մը հազար ոսկին հայթայթմանը համար աւելի լայն ու աւելի գործնական բան մը խորհիլ պէտք է, «բարեգործական վաճառանոց» մը, օրինակի համար, որուն գլուխը կենան հայ տիկիններ ու օրիորդներ, ինչպէս ամէն ձմեռ կը կազմակերպուի Բերայի մէջ եւրոպացի բարձր ընտանիքներու կողմէ, իրենց մայրաքաղաքական հաստատութիւններու օգտին:

Բարեգործական վաճառանոցներն այնքան ընդհանրացած, բազմապատկըւած են Եւրոպայի մէջ, որ անոնց յաջողութեանը համար ինքնատիպ նորութիւններ կը փնտռուին հիմայ: Բարիզեան թերթ մը կը պատմէ այդ նորութիւններէն մէկը զոր յիշել առանց կը խնդրեմ որ բարդասէրները չգայթակղին, վասն զի . . . համբոյրի մը վրայ է խնդիրը, կնոջական ճշմարիտ համբոյր մը, զոր աճուրդի հանած էին Լոնտոնի բարձր ընկերութեան մը կողմէ կազմակերպուած բարեգործական հանդէսի մը մէջ: Այս իրական մանրավէպը, ինչպէս պիտի տեսնէք, չի համապատասխաներ բնաւ մեր բարքերուն, բայց իր չաղեկանութեանը ու սիրունութեանը համար կ'արտագրեմ զայն:

Այդ հանդէսին մէջ, համբոյրը պիտի նուիրուէր ամէնէն բարձր գին տուողին, Միս Մապըլ Հօրլըւի կողմէ, պատուաւոր ու շնորհագեղ արուեստագիտուհի մը: Առաջին անգամ երկու ոսկի առաջարկուեցաւ որուն կարեւորութիւն չտուին: Իսկոյն խմբակ մը կազմուեցաւ հաւաքաբար գինը բարձրացնելու համար, — պայմանով որ ետքէն վիճակ ձգուէր մէջերնին թէ որո՛ւ պիտի իյնար մեծ պարգեւը, — և հարիւր ոսկի առաջարկեցին: Ֆինդաւեա մը, Սըր Էտուարտ Ֆօրթէսքիւ, առաջ անցնելով միսաւ ինքն ալ իր կողմէ գինը բարձրացնել. խմբակը բաւական ատեն դիմադրեց, բայց վերջ ի վերջոյ «աճուրդը» Ֆինդաւեային վրայ մնաց, չորս հարիւր ոսկի:

Քսա՛ն հազար ֆրանք համբոյրի մը համար: Կարելի՞ է աւելի կալաճ ըլլալ, նոյն իսկ երբ աղքատներուն օգնելու վրայ է խնդիրը: Բայց դէպքին ճըշմարտապէս վեհանձն ու ազնուական կողմը՝ վերջաւորութեանը մէջ է:

Երբ գեղանի դերասանուհին, քիչ մը խռովուած, առաջ կ'անցնէր, գնդապետը՝ որ ծերունի մըն էր, խոնարհելով ըսաւ անոր.

— Օրիորդ, համեցէք ներել ինծի. ես այս թանկագին աճուրդին մասնակցեցայ ո՛չ թէ իմ հաշուիս, այլ իմ թոռանս համար որուն տօնախմբութիւնն է այսօր:

Ու ներկայացուց եօթը տարեկան աղուորիկ տղայ մը զոր Միս Մապըլ Հօրլըւ համբուրեց սրտագեղ գգուանքով:

ՏԻԳՐԱՆ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Քաղաքական ժողովը գումարուեցաւ երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Ստեփան փաշա Ասլանեանի:

Ժողովը տեղեկանալով որ Եսաքուէլեբէի հողային խնդրին քննութեանը համար Բ. Դրան կողմէ յատուկ քննիչներ սահմանուած են, որոնք պիտի երթան իրենց պաշտօնը կատարելու, այլ եւս հարկ չգտաւ Վարչութեան կողմէ կարգուած քննիչներու սպասման և որոշեց հարկ եղած գործողութեան կատարումը յանձնարարել Նիկոմիդիոյ առաջնորդ Տ. Ստեփան եպիսկոպոսին:

Ուշադրութեան առաւ Բերայի ընտրողական ժողովին տեղեկագիրը, որով ներկայացուած էր Թաղ. Խորհուրդի նոր ընտրութեան արդիւնքը, և հաստատելով անոր օրինաւորութիւնը՝ հաստատեց նորընտիր Թաղ. Խորհուրդը:

Ուսում. Խորհուրդը ներկայացուցած էր Գրենական Յանձնաժողովին տեղեկագիրը՝ հաղորդելով այդ մասին իր կատարած քննութեան արդիւնքը և առաջարկելով միայն Յանձնաժողովի մը կազմութեան պէտքը, որպէս զի կարելի ըլլայ անոր միջոցաւ դասագիրքեր հայթայթել գաւառներու կարօտ վարժարաններուն: Ժողովը՝ Ուսումնական Խորհուրդի քննութեան արդիւնքին վրայ իր գոհունակութիւնը յայտնեց Յանձնաժողովին աշխատութիւններուն համար և միայն մարմնի մը կազմութեան պէտքը ընդունելով, Ուսում. Խորհուրդին յանձնեց կազմակերպել զայն և յայտագրել ժողովին:

Ուշադրութեան առաւ նոյնպէս գաւառական աղքատիկ վարժարաններու Խնամակալութեան տեղեկագիրը վարժարանաց վերաբացման խնդրի մասին և որոշեց յանձնարարել Խնամակալութեան որպէս զի անմիջապէս պէտք եղած հրահանգները ուղղուին որոշեալ դպրոցներուն վերաբացմանը համար:

Ժողովը զբաղեցաւ նաեւ կարգ մը յարաբերական խնդիրներու կարգադրութեամբ:

— Երէկ Աւստրիոյ կայսեր գահակալութեան տարեդարձը ըլլալով, Պատրիարքական Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ եպիսկոպոս և անձնական քարտուղար Տ. Վահրիճ վարդապետ Աւստրիոյ դեսպանատունը երթալով, յանուն Ս. Պատրիարք Հօր շնորհաւորեցին դեսպանը:

— Սամաթիոյ Եէնի Մահալլէի Թաղ. Խորհուրդի անդամները խմբովին հրաժարական մատուցած ըլլալով, Ս. Պատրիարքը յանձնարարեց անդրյոյն Ս. Գէորգ եկեղեցիի քարոզիչ Տ. Եղնիկ Վ. Պապայեանի՝ անձամբ Եէնի Մահալլէի Թաղ. Խորհրդարանը երթալ և յորդորել Թաղ. Խորհուրդը որ շարունակէ ժամանակ մըն ալ իր արդիւնաւոր պաշտօնավարութիւնը:

— Ս. Պատրիարք Հայրը Տիարպէքիրի Որբանոցի Հոգաբարձութեան առաջարկութեան համաձայն խնդրած էր ամենայն Հայոց Ս. Հայրապետէն՝ Տիարպէքիրի մէջ գտնուած էջմիածնապատկան կալուածներուն հասոյթները թողուլ տեղւոյն որբանոցին որպէս զի այդ նպաստով նոր որբեր խնամուին: Ն. Ս. Օծութիւն այս մասին իր բարեհաճ հաւանութիւնը յայտնած ըլլալով, Ս. Պատրիարքը հարկ եղած հրահանգները տուաւ Որբանոցի Հոգաբարձութեան և փութաց միանգամայն շնորհակալութիւն մատուցանել Ն. Ս. Օծութեան:

— Այսօր, Ընծայումն Ս. Աստուածածնայ տօնին պատճառաւ, Ազգ. Պատրիարքարանը գոց է: Ս. Պատրիարք Հայրը, իր պատրիարքական ընտրութեան երրորդ տարեդարձին առթիւ, իր տան մէջ սեղան մը կու տայ Պատրիարքարանի դիւանապետներուն և գլխաւոր պաշտօնէութեան:

— Ուսումնական Խորհուրդին շաբաթական նիստը տեղի ունեցաւ երէկ Բերա, առժամեայ ատենապետութեամբ Յ. Գուրգէն էֆ. ի:

1. Խորհուրդը նկատողութեան առաւ Ուսուցչութեան ընտրելեաց քննիչ Յանձնաժողովոյ տեղեկագիրը, որմէ կը յայտնուէր թէ՝ ներկայ տարեշրջանին մէջ ընդամէնը 35 երկսեռ ընտրելիներ (17 այր և 18 կին) ներկայացեր են քննութեան և անոնցմէ 22ը միայն (12 այր և 10 կին) արժանացեր են ուսուցչական վկայագրի: Որոշուեցաւ, հարկ եղած գործողութեանց կատարումէն ետքը, յառաջիկայ նիստին յանձնել վկայականներն այդ ուսուցիչներուն որոնք են, Գէորգ էֆ. Հանըմեան (մասնագէտ ուսուցիչ առողջաբանութեան, մարդակազմութեան և բնախօսութեան) Մատթէոս էֆ. Երեցեան, Վռամ էֆ. Քէնտիրեան (օգնական մասնագէտ հայ. գրրութեան) Օր. Աղնիւ Երեցեան և Միհրան էֆ. Զիթճեան նոյն վկայական՝ ֆրանսերէն լեզուի համար: Արտաշէս էֆ. Կիւրճեան և Միքայէլ էֆ. Նալպանտեան (ուսողութեան համար) Խաչիկ էֆ. Ինկիլիզեան և Տիրան էֆ. Ջրրաքեան (գծագրութեան): Օր. Սիրանուշ Տ. Աբրահամեան, (ձեռագործութեան): Դանիէլ էֆ. Յակոբեան, Թովմաս էֆ. Գարագաշեան, Երուանդ էֆ. Թէքիրճեան, Պօղոս էֆ. Երամեան (օգնական ուսուցիչ): Օր. Արաքսի Սահակեան, Օր. Արմենուհի Ճափճափեան, Օր. Խաչուհի Զիթճեան, Օր. Կատարինէ Քիւթինեան, Օր. Հայկանուշ Ընկիւզեան, Օր. Հայկանուշ Թօփուզեան, Օր. Մաքրուհի Կիւմիւշեան և Օր. Փեպրիկ Թաշճեան (օգնական ուսուցչուհի):

Խորհուրդը այս առթիւ որոշեց նաեւ գոհունակութեան գիր գրել թէ՛ Ուսուցչութեան ընտրելեաց և թէ՛ շրջանաւարտից քննիչ Յանձնաժողովներուն իրենց յանձնուած պաշտօնը խղճի մտօք կատարած ըլլալնուն համար:

2. Խորհուրդը ասկէ առաջ պատժական տնօրինութիւն մը բրած էր Կէտիկ-փաշայի վարժարանին երկու ուսուցիչներուն նկատմամբ, որոնք դպրոցական կարգապահութեան դէմ գործած էին: Անոնցմէ մէկը՝ իր մասին տնօրինուած պատիժը կրած էր արդէն. իսկ միւսը մասամբ կրելէ ետքը գրաւորապէս ներողութիւն խնդրած ըլլալով, որոշուեցաւ բաւ համարիլ կրած զրկումը:

3. Որոշեց իր յառաջիկայ նիստին հրաւիրել Կէտիկ փաշայի Թաղային Խորհուրդին դիւանը, Թաղին երկսեռ վարժարաններու վիճակին վրայ խորհրդակցութիւն մը կատարելու համար անոր հետ:

4. Հարկ տեսաւ վերստին հրաւիրել Պալաթու և Գուզկունճուք-Իճատիէի Թաղական Խորհուրդները, որպէս զի փութան ի գործ դնել նախապէս իրենց տրուած հրահանգները, վարժարանական խնդիրներու մասին:

Զբաղեցաւ նաեւ տասնի չափ կրթական մասնաւոր խնդիրներով:

— Հիւսնի Մանսուրի մէջ աղջկանց կրթարան մը բացուելու համար, Պատրիարքարանէն նպաստ մը յատկացուած ըլլալով, տեղւոյն Տ. Յովակիմ քահանան և Թաղ. Խորհուրդը յիշեալ կրթարանին բացուած ըլլալը ծանուցած են Պատրիարքարանի:

— Երկու բարեսէր ազգայիններ Ս. Պատրիարք Հօր դիմելով, փափաք յայտնած են իրենց ծախքով որբ մը պատըսպարել գաւառական որբանոցի մը մէջ: Ս. Պատրիարքը որոշեց որ այդ որբը Թոքաթի որբանոցին մէջ պատսպարուի:

— Տ. Դանիէլ Վ. Զատոյեան Աղթամարէն կը գրէ Պատրիարքարան թէ՝ Նարեկայ վանքին մէջ որբանոց մը բացուած է և արդէն 20 որբեր առ այժմ կը խնամուին հոն: Կը լսենք թէ Ս. Պատրիարք Հայրը որոշած է այդ որբանոցը փոխադրել տալ Աղթամարայ վանքը:

— Ս. Պատրիարք Հայրը յանձնարարած էր Տնտեսական Խորհուրդին՝ փութով պատրաստել Պատրիարքարանի եկամտացոյց և մինչեւ դեկտ. 1 ներկայացնել իրեն:

Այս հրահանգին համաձայն՝ Տնտես. Խորհուրդը երէկ բացառիկ նիստ մը ունեցաւ Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ և զբաղեցաւ գլխաւորաբար Պատրիարքարանի եկամտացոյցին պատրաստութեամբը: Խորհուրդը ուշադրութեան առաւ Սկիւտար Ս. Խաչ եկեղեցիի 96 97 տարուան եկամտացոյցը և յանձնեց Կեդր. համարակալութեան ի քննութիւն:

— Գրիգոր էֆ. Խոքեան, Յովհաննէս էֆ. Թորոսեան և Հրանտ էֆ. Ասատուր հրաժարական ղրկած են Բերայի Թաղ. Խորհուրդին անդամակցութենէն: Միհրան էֆ. Կեսարեան եւս հրաժարական ղրկած էր քուէարկութեան յաջորդ օրը:

— Էյուպ Ս. Եղիա եկեղեցիի քահանան տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդը հեռացուցած և կնիքը ու սնտուկը գրաւած ըլլալով, Թաղ. Խորհուրդի բողոքին վրայ՝ Տնտես. Խորհուրդը որոշեց հրաւիրել յիշեալ քահանան և իր այս արարքին մասին բացատրութիւն պահանջել:

Ըստ փափաքանաց Խորհրդոյս, Պատրիարքական Փոխանորդ Գեր. Գաբրիէլ եպիսկոպոս Ճէվահիրճեան յառաջիկայ կիրակի, 22 Նոյեմբեր, Տօն Յիսնակայ, Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ Թաղիս Ս. Յովհաննէս եկեղեցւոյն մէջ, ի հոգեւոր մխիթարութիւն բարեպաշտ ժողովրդեան:

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ Կէտիկ-Փաշայի

Վ. Ատենադպիր   Ատենապետ
Կ. Յ. ԱՅՃԵԱՆ   Մ. ԵՐՈՒՐՃԵԱՆ
Կէտիկ-Փաշա   196

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հանգուցեալ Արթաքի էֆ. Մ. Քիւրքճիխանլըեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են Հիւանդանոցիս.

Տէր և Տիկին Մագսուտ էֆ. Շահպազ 2 ոսկի. Տէր և Տիկին Յարութիւն էֆ. Փափազեան 1 ոսկի:

Քիւրքճիխանլըեան ընտանիքը իր խորին շնորհակալիքը կը յայտնէ ամէն ազգականներու և բարեկամներու, որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ վաղամեռիկ ԱՐԹԱՔԻ ՔԻՒՐՔՃԻԽԱՆԼԸԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան, և իրենց ցաւակցական զգացմանց հաւաստիքը տուին այս տխուր առթիւ:

Վաղը, կիրակի, 22 Նոյեմբեր, առաւօտուն Գեր. Գէորգ եպիսկոպոս Երեցեան հանդերձեալ է Ս. պատարագ մատուցանել Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյն մէջ, ի հանգիստ հոգւոյ բարեյիշատակ

ԱՐԵԹԻԿ ԷՖԷՆՏԻ ՆԻՎՐՈՒԶԻ

Բարեկամներէ, ազգականներէ և ծանօթներէ կը խնդրուի որ ներկայ գտնուին:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ. — Վիէննայէն հետեւեալները կը հաղորդեն հինգշաբթի օրուան թուականով.

Աւստրիոյ պաշտօնաթերթը հրատարակեց Ֆրանց Եոսէֆ կայսեր ինքնագիր մէկ նամակը ուղղեալ դատական նախարարութեան: Ն. Վեհափառութիւն իր գահակալութեան յիսնամեայ տարեդարձին առթիւ կատարեալ ներում կը շնորհէ մինչեւ դեկտ. 2 գործուած ոճիրներու համար. միանգամայն ուրիշ ոճիրներու պատճառաւ բանտարկուած 548 հոգիի ազատ արձակումը կը հրամայէ:

— Ֆրանց Եոսէֆ կայսրը հինգշաբթի կէսօրին Վալլսէ գնաց՝ Կիզել, Սթէֆանի և Էլիզապէթ արքեդքսուհիներուն հետ: Վիէննայի ժողովուրդը շքեղապէս զարդարած էր տուները ու փողոցները, թէեւ կայսրը փափաքած էր որ զարդարանքներ տեղի չունենան: Յոբելեանը պաշտօնապէս ծանուցուեցաւ մայր եկեղեցիներուն և կայսրութեան զանազան երկիրներու քաղաքներուն մէջ: Հինգշաբթի օրը բազմաթիւ արհեստաւորութիւններ հանդիսական գումարումներ կատարեցին կայսեր յոբելեանին առթիւ. Լուի-Վիքթոր արքեդուքսը, Սալոսակ-Խաչին անունով ուղերձ մը մատոյց Ն. Վեհափառութեան: Բազմաթիւ արհեստաւորութիւններ քաղաքին կառավարչին ուղերձներ տուին վեհապետին մատուցելու: Լուսավառութիւններու համար մեծամեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին: Կէս-պաշտօնական լրագիրները գրուատալից յօդուածներ կը հրատարակեն: Գիշերը վաղեմի զինուորներ մեծ ջահազնացութիւն մը կատարեցին, որուն կը հետեւէր ժողովրդեան խուռն բազմութիւն մը, եռանդագին «կեցցէ՛ կայսրը» գոչելով:

— Նահանգային քաղաքներէն և Հունգարիայէն առնուած լուրեր կը ծանուցանեն թէ հաւակրութեան խանդավառ ցոյցեր կ'ըլլան Թագաւոր կայսեր համար: Բոլոր քաղաքները դրօշներով զարդարուած են և լուսավառութիւններ կը կատարին: Նուագածուներու խումբեր փողոցներու մէջ աւստրիական ազգային երգը կը նուագեն և ժողովուրդը «Կեցցէ»ներով կ'ողջունէ:

— Պէրլինէն կը հեռագրեն թէ Վիլհէլմ կայսեր հրամանաւ անցեալ հինգշաբթի օրը Վիլհէլմ Ա. ի յիշատակին կառուցուած նոր եկեղեցին մէջ երգեհոնով մեծափառ նուագահանդէս մը տեղի ունեցեր է: Ներկայ գտնուեր են կայսրը ու կայսրուհին, իշխանները և նախարարները: Պէրլինի աւստրիական դեսպանը Վիլհէլմ կայսեր մատուցեր է այն ոսկի շքադրամը զոր Աւստրիոյ կայսրը, իր յոբելեանին առթիւ, ղրկած էր Վիլհէլմ Բ ի, գահաժառանգ իշխան և Էյթէլ-Ֆրիտրիք իշխանին համար: Միւս իշխաններն ալ նոյն շքադրամին արծաթեան առեր են:

ԲԱՐԻԶԷՆ ուրբաթ օրուան թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Ծերակոյտը ընդունած է Պ. Քոնսթանի առաջարկը որով զինուորական ատեաններու համար ալ գործադրելի պիտի ըլլայ 1897ի օրէնքը՝ գաղտնի հարցաքննութիւններու ջնջման մասին:

— Ծերակոյտը որոշեր է որ զինուորական ատեանին՝ փաստաբաններու ներկայութեամբ քննութիւնը պէտք է տեղի ունենայ, վերջ մը տալու համար՝ Բիքառի դէմ եղած ցոյցերուն:

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՎԱՏԻԿԱՆ. — Հռոմէն կը գրեն թէ Ռուսիոյ և Վատիկանի յարաբերութիւնները շատ լաւ վիճակի մէջ են: Զարը տեսնելով բարեբաստիկ արդիւնքները այն ազատական ընթացքին զոր կաթողիկներու նկատմամբ ցոյց տուաւ իր գահակալութեան օրէն ի վեր, հիմակ աւելի տրամադիր է զիջումներ ընելու: Վատիկան որ աղէկ գիտէ Նիքոլա կայսեր վեհանձն մտադրութիւնները, առիթ չի փախցներ իր երախտագիտութիւնը յայտնելու Ն. Վեհափառութեան: Վատիկանի ռուս դեսպան Պ. Զարիքով Հռոմ հասնելէն ի վեր բաւական նպաստած է Ռուսիոյ և Վատիկանի յարաբերութիւնները աւելի մտերմացնելու համար: Դեսպանը իր հաշտարար և ուղղամիտ ոգիով յաջողած է փարատել ամէն թիւրիմացութիւն: Բլոքի կրակոս եպիսկոպոս Տ. Սիմոնի աքսորումը, օտար երկիրներու մէջ վերագրեցին ռուս կառավարութեան կամայական մէկ արարքին, ընդդէմ կաթոլիկ Եկեղեցիին, մինչդեռ եղածը մասնաւոր տնօրինութիւն մըն էր կղերականի մը դէմ որ իրեն չվերաբերած խնդիրներու խառնուած էր, արտաքոյ կարգի եռանդի մը հետեւանքով: Անիկա պարզ միջադէպ մը համարուած է որ բնաւ չէ խանգարած Վատիկանի և Ռուսիոյ բարեկամական յարաբերութիւնները: Մնաց որ, Նիքոլա Բ. քանի տարիներէ ի վեր կաթոլիկ կղերին համակրութեան և վստահութեան բազմաթիւ գրաւականներ տուած է: Ռուս կաթոլիկ կղերը, որ առաջները մասնաւոր և բացառիկ արտօնութիւնով մը միայն կրնար Հռոմ երթալ, երեք տարիէ ի վեր այդ արտօնութիւնը շատ դիւրութեամբ ձեռք կը բերէ, և ամէնքն ալ յաջորդաբար Հռոմ գացած են: Եպիսկոպոսական ընտրութիւնները առանց դժուարութեան կատարուեցան անցած գարնան. այդ առթիւ բնաւ երկար բանակցութիւններ տեղի չունեցան և ընտրուած կղերականները արդէն Հռոմ հասնիլ սկսած են: Կը յուսացուի թէ Ռուսիոյ և Վատիկանի այս բարւոք յարաբերութիւնները ապագային աւելի մտերմանան:

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ. — Չինաց մայր կայսրուհին նոր հրամանագիրը հրատարակեց.

«Իմ նախորդներուս կողմէ հրատարակուած հրովարտակներով հրամայուած է պաշտօնատարներուն՝ պաշտպանել կայսրութեան մէջ գտնուող միսիոնարները ու Քրիստոնեաները, և աչալուրջ կառավարութեան՝ խաղաղութիւն և միաբանութիւն հաստատելու գործին: Բայց կ'իմանամ թէ վերջին ժամանակներու մէջ ժողովուրդը անհանգիստ ըրած է Քրիստոնեաները և անոնց հետ կռիւներ գրգռած: Ցաւալի է որ տգէտ ժողովուրդը անհեթեթ զրոյցներ կը տարածէ, որոնց հետեւանքը կ'ըլլան խռովութիւններ ու կռիւներ և այդ կերպով պաշտօնեաները մեծապէս կը վտանգուին: Այս հրամանագիրը կ'ուղղեմ Կայսրութեան նահանգաց բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն որ ամենայն երկիւղածութեամբ հնազանդին իմ հրամաններուս: Քրիստոնէից բոլոր եկեղեցիները, ո՛ր ազգին ալ պատկանին, պէտք է պաշտպանուին. Կայսրութեան մէջ բնակող բոլոր միսիոնարներուն հետ պէտք է քաղաքավարութեամբ վարուիլ. բնիկներու և օտարներու միջեւ ծագած ո և է կռուի համար պէտք է անկողմնակալութեամբ արդարութիւնը գործադրել. ժողովուրդը պէտք է խաղաղութեամբ ապրի Քրիստոնեաներուն հետ: Կայսրութեան մէջ եկող օտարազգի ուղեւորները պէտք է մեծ հոգածութեան առարկայ ըլլան: Եթէ, այս հրամանագրին հրատարակուելէն ետքն ալ, պաշտօնատարները անկարող ըլլան հրամաններս գործադրելու, բոլոր յանցաւորները, նոյն՛իսկ բարձրաստիճան անձեր, ամենայն խստութեամբ պիտի պատժուին: Ասկէ վերջը ոչ ոք պէտք է միտքէն անցընէ թէ առաջուընէ իմաց տրուած չէր իրեն:»

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ. — Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարը Խորհրդարանի անդամներուն բաշխեց օրինագիծ մը վաւերացնելու համար Ֆրանսայի և Իտալիոյ միջեւ կնքուած առեւտրական դաշնագիրը: Օրինագիծը կը պատմէ բանակցութիւններու կատարման եղանակը, մաքսատուրքերու համար երկու կողմէն եղած զիջումները, և դաշնագրին կնքման պատճառները թուելով կ'ըսէ.

«Հասկնալու համար ձեռք բերուած զիջումներուն արժէքը և սպասուած արդիւնքներուն կարեւորութիւնը, հարկ է նախ ըմբռնել՝ Ֆրանսայի և Իտալիոյ առեւտրական յարաբերութիւններուն խզման հետեւանքները երկու երկիրներու առեւտրական փոխանակութեան շարժումին վրայ: Իտալական վաճառականութիւնը այդ խզումէն շատ վնասուեցաւ: Ֆրանսայի մաքսային վերատեսչութեան վիճակագրութիւնն կ'երեւայ թէ իտալական արտադրութիւններու Ֆրանսա մուտքը, որ 1887ին 307,709,000 ֆր. էր, 1888ին յանկարծ իջած էր 181,163,000ի: Այսպէս յաջորդ տարիներն ալ հետզհետէ իջնելով 1897ին եղած էր 131,738,000 ֆր: Ըսել է որ տասը տարուան մէջ հարիւրին 57 նուազում մը կրած էին Ֆրանսայի սպառման համար զրկուած իտալական արտադրութիւնները: Հետեւաբար առաջին վնասողը Իտալիա եղած է. բայց Ֆրանսայէն Իտալիա զրկուած ապրանքներն ալ բաւական վնասուած են առեւտրական յարաբերութեանց խզումէն: 1887էն 1897 Ֆրանսայէն Իտալիա զըրկուած ապրանքները հարիւրին յիսուն համեմատութեամբ նուազած են: Իտալիոյ մաքսատան վիճակագրութիւնէն կ'երեւի թէ ֆրանսական արտադրութիւններու մուտքը որ 1887ին 326,188,000 ֆր. էր 1897ին իջած է 160,833,000 ֆր.ի: Իտալիոյ մէջ ֆրանսական ամէն տեսակ արտադրութիւններու վաճառման նուազելուն կը վերագրուի նաեւ սա պարագան թէ Իտալիա տասը տարի առաջ հիմակուընէ աւելի անտեսական կերպով զարգացած վիճակ մը ունէր. միանգամայն թէ 1887էն ի վեր Իտալիա շատ զարգացուցած է իր ճարտարարուեստը և հիմայ կրնայ տեղական ձեռարուեստին դիմել իր պէտքերուն համար, մինչդեռ առաջները ֆրանսական գործարաններուն կարօտ էր: Բայց ինչ որ ալ ըլլայ, այս նուազումը արդիւնք է երկու երկիրներու առեւտրական յարաբերութիւններուն խզմանը: 1887ին Իտալիոյ ամբողջ ներածութիւնն էր 1,695,419,000 ֆր. որուն մէջ Ֆրանսայի բաժինն էր 326,188,000: 1897ին ընդհանուր ներածման գումարը եղաւ 1,191,598,000 ֆր. և Ֆրանսայի բաժինը՝ 160,833,000: Հետեւաբար Իտալիոյ մէջ սպառուած օտար ապրանքներու հաշուէն Ֆրանսա տասը տարուան մէջ հարիւրին քանին 13½ կորուստ մը ունեցած է և իր բաժնին մէկ մասը ուրիշ մրցակիցներ խլած են: Ուստի յուսալի է որ Իտալիոյ կողմէ ֆրանսական ապրանքներու համար ընդունուած զեղչեալ մաքսերով Ֆրանսա պիտի կրնայ վերստին ձեռք բերել վերջին տասը տարիներու միջոցին կորսուած առեւտրական դիրքը Իտալիոյ մէջ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ. — Ծերակուտական Պ. Ժիւլ Սիկֆրիտ Էլպէօֆի մէջ անցեալ կիրակի բանախօսութիւն մը ըրաւ, ֆրանսական արդիւնաբերութիւններու արտածութիւնն աւելցնելու անհրաժեշտ պէտքին վրայ: Հազար հինգ հարիւր հոգի ունկնդրեցին: Պ. Սիկֆրիտ նախ Ֆրանսայի արտաքին վաճառականութիւնը բաղդատեց ուրիշ երկիրներու հետ: Ֆրանսայինը 7½ միլիառ ֆր. է, մինչդեռ Գերմանիոյ 10 միլիառ և Անգլիոյ 17 միլիառ: Յետոյ ցոյց տուաւ սպառման կարեւորութիւնը: Եւրոպայի 366 միլիոն բնակիչները 130 միլիառ ֆր.ի ապրանք կը սպառեն և աշխարհի ամբողջ բնակիչներ, 1570 միլիոն հոգի, 274 միլիառ: Պ. Սիկֆրիտ ըսաւ թէ Ֆրանսա, իր բնակիչներուն խելքին, ճաշակին ու գործունէութեանը պատճառաւ պէտք է որ աւելի ընդարձակ բաժին մը ունենայ առեւտրական այդ ահագին շարժումին մէջ: Գործաւորներու օրականին վրայ, ըսաւ, մեծ ազդեցութիւն ունի գործերու կարեւորութիւնը: Օրականները Անգլիոյ մէջ Ֆրանսայէն աւելի բարձր են, ինչ որ մեծ բարիք մըն է աշխատաւոր դասուն: Ատենախօսը առեւտրական գործերը զարգացնելու գործնական միջոցները պարզելով, անհրաժեշտ գտաւ օտարականները Ֆրանսայի կողմը շահիլ, գաղթային ընդարձակ սեփականութիւն մը ունենալ, առեւտրական կերպով զայն կառավարել և Ֆրանսայի երիտասարդութիւնը օտար երկիրներ ղրկել վաճառականութիւն ընելու համար: Պէտք է որ, յարեց, երիտասարդներուն առեւտրական ու ճարտարարուեստական հաստատուն դաստիարակութիւն մը տրուի ինչպէս կ'ընեն Անգլիոյ, Գերմանիոյ և Մ. Նահանգաց մէջ: Վարժարաններուն մէջ լատիներէնէ ու յունարէնէ աւելի անգլիերէն ու գերմաներէն պէտք է սորվեցնել և ճարտասանութենէ ու փիլիսոփայութենէ աւելի աշխարհագրութիւն և հաշուակալութիւն: Պ. Սիկֆրիտ առաջարկեց առեւտրական պանքա մը հաստատել, որ գաղթավայրերու և օտար երկիրներու մէջ ֆրանսացի երիտասարդ վաճառականներուն ստակ փոխ տայ: Ատենախօսը կոչում ըրաւ անհատական ձեռներէցութեան որ, ըսաւ, ազգի մը ամէնէն մեծ ոյժն է, և որ տէրութեան և ընկերութեան կողմէ եթէ ոյժ գտնէ, պիտի իրականացնէ՝ Ֆրանսայի արտաքին վաճառականութիւնը զարգացնելու համար բաղձացուած նպատակը, Ֆրանսայի երջանկութեան և Հանրապետութեան մեծութեանը համար:

ՀՌՈՄԷՆ կը հեռագրեն թէ Խորհրդարանին յանձնաժողովը դաշնաճառին պատասխանին մէջ, քիչ մը շեղելով խորհրդարանական սովորութիւններէն, թագաւորին գթութիւնը խնդրեր է Միլանի դէպքերուն առթիւ զինուորական ատեաններու կողմէ դատապարտուածներուն համար: Նախարարապետ զօրավար Բէլլու ալ համակերպեր է յանձնաժողովին: Նախարարապետը տրամադիր է մասնակի ներումներ շնորհելու, սակայն բացարձակապէս կը հակառակի հաւաքական ներումի, մանաւանդ ընտրական կանոնագրին բարենորոգման ծրագրին առաջ, որ քիչ օրէն Խորհրդարանին պիտի ներկայացուի:

— Հռոմի լրագիրները կը պատմեն թէ Միլանի անցեալ տարուան դէպքերուն համար դատապարտուածները ինչպէս կ'անցընեն իրենց ժամերը բանտին մէջ: Ամբողջ օրը ամէնքը միասին կը հաւաքուին բանտին մէկ ընդարձակ սրահին մէջ: Դատապարտեալներէն Ալպէրթարիօ երեկը պատարագ մատուցանելէ ետքը, իր յիշատակները կը գրէ: Իդալիա Տէլ Բոբոլօ լրագրին խմբագիր Պ. Քիէզի վէպ մը գրելու կ'աշխատի: Փէտերիչի փաստաբանը իր արուեստին վերաբերեալ ուսումնասիրութիւններ կը կատարէ և ուզած բոլոր գիրքերը կը ստանայ: Նկարիչ Լաձծարի իր բանտակիցներուն պատկերները կը պատրաստէ: Երէցները բնական մեծութեամբ կը նկարէ. մէկ հատն այնչափ երկայն է որ բանտին վարչութիւնը պարտաւորուեր է մասնաւոր հագուստ մը շինել տալու:

ՍՊԱՆԻՈՅ առեւտրական սենեակներուն ընդհանուր ժողովը ուղերձ մը պատրաստեց խնամակալ-թագուհիին մատուցանելու համար: Պատգամաւորութիւն մը Ն. Վեհափառութեան պիտի մատուցանէ այդ ուղերձը, որով առեւտրական սենեակները իրենց հաւատարմութիւնը յայտնելով հանդերձ կը յայտարարեն թէ ազգային միութիւնը լաւ կառավարութիւն մը կը պահանջէ:

— Րիօ-տէ-Օրօյէն (սպանիական ստացուածք Ափրիկէի հիւսիսային արեւմտեան կողմը) կը հեռագրեն թէ Մաւրիտանացի աւազակներ յարձակեր են սպանիական պահականոցին վրայ գողութեան համար, բայց ետ մղուեր են:

ՊԷՐԼԻՆԻ ՄԷՋ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ. — Այս միջոցիս Պէրլինի մէջ շատ կը խօսուի օտարականի մը ձերբակալութեան վրայ: Մեծ ճաշարանի մը մէջ անձ մը կը ճաշէր կնոջ մը հետ: Իրենց խօսակցութիւնը, որ Գերմաններու դիւրազգածութիւնը վիրաւորելու հանգամանք ունէր, լսուեցաւ մօտը գտնուող ուրիշ անձերէ: Որովհետեւ օտարականը անպատշաճ լեզու մը կը գործածէր, քովի սեղանին առջեւ նստող Գերմանացի մը անմիջապէս իմաց տուաւ ոստիկանութեան որ ձերբակալեց օտարականը և պահականոց տարաւ: Օտարականը ամերիկացի ճարտարապետ մըն էր, Պ. Ֆինաք Ֆրնաք, որ առաջին անգամ ինք օգտուեցաւ Նիակարայի ջրվէժէն զայն իբրեւ շարժիչ ոյժ գործածելու: Ոստիկանութեան իմաց տուողին և ուրիշ Գերմաններու վկայութեանը վրայ Ամերիկացին ալ կինը բանտ տարուեցան: Մ. Նահանգաց հիւպատոսը խմբանարով անոնց արձակումը պահանջեց, բայց չի յուսացուիր որ գերման ոստիկանութիւնը նպաստաւոր պատասխան տայ:

ԿԻՐԱԿԻՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ. — Լոնտոնի նահանգային Խորհուրդը արգիլեց կիրակնօրեայ մեծ նուագահանդէսները, զորս ունկնդրելու համար բազմաթիւ ժողովուրդ կ'երթար: Լրագիրները խստիւ կը քննադատեն այս որոշումը: Մէկ քանիներն ալ աւելի մեղմութեամբ խօսելով կ'առաջարկեն որ նուագահանդէսները առեւտրական ձեւ մը չունենալու համար, մուտքը շատ աժան ըլլայ, այսինքն նուագածուներու և սրահին վարձքը վճարելու չափ:

ՄԱԼԹԱՅԷՆ կը հեռագրեն Սղաճեսոսի թէ անգլիական թիւ 25 և 90 թորփիլանաւերուն միջեւ ընդհարում մը տեղի ունենալով երկուքն ալ ծանրապէս վնասուեր են: 90 թիւէն նաւազ մը մեռեր է:

Վերջին լուրեր

ՍԵԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ: Վեհ. Սուլթանը միջօրէին այդ մզկիթը գնաց և ուրբաթի աղօթքը կատարելէ ետքը կայս. Պալատ դարձաւ: Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին ռուս դեսպանատան Ա. Թարգման Պ. Մաքսիմով, Իտալիոյ պահականաւին հրամանատարը՝ ընտանիքով, Իտալիոյ ընդհ. հիւպատոսը, Քաղդէացիներու Պատրիարքը, գերման դեսպանատան պահականաւին հրամանատարը ընտանիքով և քառասունի չափ օտարազգիներ: Ներկաներու ոմանք սենեկապետներու միջոցաւ արժանացան կայս. մեծարանաց:

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ. — Աւստրիոյ Ֆրանց Եոսէֆ կայսեր գահակալութեան յիսնամեակին առթիւ, Վեհ. Սուլթանը շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց Ն. Վեհափառութեան:

— Արարողապետ Մունիր փաշա երէկ իրիկուն Աւստրիոյ դեսպանատունը գնաց և Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ դեսպանին, որ շնորհակալութիւն յայտնեց և խնդրեց իր երախտագիտութիւնը մատուցանել Վեհ. Սուլթանին: Մունիր փաշա կէս ժամու չափ Պառոն ֆոն Գալիչէի հետ տեսակցելէ ետքը մեկնեցաւ:

— Աւստրիոյ Վեհ. Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր գահակալութեան յիսնամեակին առթիւ երէկ առտու Սանթ-Մարիա եկեղեցիին մէջ փառաւոր հանդէս մը տեղի ունեցաւ: Պապական Նուիրակ Տ. Պոնէթթի պատարագ մատոյց. ներկայ էին Աւստրիոյ դեսպանը, դեսպանուհին, դեսպանատան ու հիւպատոսարանի պաշտօնատարները և աւստրօ-հունգարական գաղթականութեան երեւելիները. նոյնպէս Մեծ-Եպարքոսին ու արտաքին գործոց նախարարին և զանազան հասարակութեանց հոգեւոր պետերուն ներկայացուցիչները: Եկեղեցական արարողութիւններէն ետքը դեսպանը ու դեսպանուհին և բոլոր ներկաները հանդիսական թափորով դեսպանատուն գացին։ Դեսպան Պարոն Քալիչէ պաշտօնական համազգեստով կեցաւ սալոնակ սրահին մէջ Վեհ. Ֆրանց Եօսէֆ կայսրը ներկայացնող պատկերի մը տակ և ընդունեց բոլոր ներկաներուն շնորհաւորութիւնները։ Աւստրիական Բարեգործական Ընկերութեան գործադիր ժողովին նախագահ Պ. Բէտրեյլի շնորհաւորական ուղերձ մը արտասանեց, որուն պատասխանեց դեսպանը, բարեմաղթութիւններ ընելով Աւստրօ-Հունգարիոյ վեհապետին համար։ Ն. Վսեմութիւն այս առթիւ ծանոյց թէ Կ. Պոլսոյ մէջ աւստրիական հիւանդանոց մը պիտի շինուի որուն համար Վեհ. Սուլթանը յարմար գետին մը պիտի նուիրէ։ Պ. Բէտրեյլի խնդրեց դեսպանէն գաղթականութեան երախտագիտութիւնը մատուցանել Վեհ. Սուլթանին։ Աւստրիական երկաթուղիներու Ընկերութիւնը խոստացած է հիւանդանոցին շինութեանը համար 40,000 ֆր. նուիրել և Պարոն Հիրշի այրին ալ 25,000։ Շնորհաւորական արարողութիւններէն ետքը, ներկաները հրաւիրուեցան ճաշասեղանի մը շուրջը։

—Երէկ մայրաքաղաքիս աւստրօ-հունգարական վաճառատուները և նաւահանգիստին մէջ գտնուող շոգենաւերը դրօշներով զարդարուած էին։ Այս վերջինները գիշերը լուսավառութիւն կատարեցին։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Ելմտական նախարարը առջի օրը Կայս. Պալատ գնաց և երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ա. Քարտուղար պէյին հետ։ Նոյն օրը Ներքին գործոց նախարարութեան խորհրդականն ալ Կայս. պալատ երթալով տեսակցեցաւ Ա. Քարտուղար պէյին հետ։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ վարչութիւնը շրջաբերական մը ուղղելով շոգենաւային ընկերութեանց գործակալներուն, ծանոյց որ ոստիկանութեան նախարարութիւնը բողոքած է թէ շոգենաւի նաւապետները Ղալաթիոյ քարանթինայի գրասենեակը երթալու ատեն իրենց հետ ուղեւորներ ալ կը տանին։ Ուստի ծանոյց գործակալներուն իմաց տալ որոնց որ անկ է թէ ո և է ուղեւոր ա՛յն ատեն միայն կրնայ շոգենաւէն դուրս ելլել, երբ շոգենաւը քարանթինայի գրասենեակէն ազատ անցագիր ստացած է։

ՅՈՒՆԱՑ բարենպատակ հաստատութեանց կալուածներուն գործը կարգադրուեր է, Ֆէնէրի Պատրիարքարանին նպաստաւոր կերպով։

ՌՈՒՍԻՈՅ դեսպան Պ. Զինովիէվ երէկ առտու Այաստեֆանոս գնաց, Կալաթարիոյ յիշատակարանը այցելելու։

—Առջի օրը տեղի ունեցաւ ռուս հնագիտական հաստատութեան նոր շէնքին բացումը Սագըզ Աղաճի կողմը։ Դեսպանատան երէցը նախ կրօնական արարողութիւն մը կատարեց։ Յետոյ հաստատութեան տնօրէն Պ. Ուսբէնսքի բանախօսութիւն մը արտասանեց Բոսփորի նահանգին հնագիտական յիշատակարաններուն վրայ։ Ներկայ էին Ռուսիոյ դեսպանը իր բոլոր պաշտօնեաներով, Սեւլեռան դեսպանը և ռուս գաղթականութեան երեւելիները։ Բոլոր ներկաները հրաւիրուեցան սրահ մը ուր ճոխ սեղան մը պատրաստուած էր և ընդունեցան տիկին Ուսբէնսքիի կողմէ։

ՍՈՒՄԱԹՐԱՅԻ ԻՍԼԱՄՆԵՐԸ.—Թուրք լրագիրներու այս օրուան թիւին մէջ հրատարակուած Պաշտօնական Զեկոյց մը կրկին անհիմն կը հերքէ այն լուրը թէ օսմ. հիւպատոսները դրդռած ըլլան Սումաթրայի ու Ճավայի իսլամները օսմ. հպատակութիւնը ընդունելու, և թէ այս առթիւ կարգադրութիւն մը եղած ըլլայ Բ. Դրան և Հոլանտական կառավարութեան միջեւ։ Պաշտօնական Զեկոյցը կը յարէ թէ արտաքին գործոց նախարարութիւնը այդ մասին բնաւ բանակցութիւն մը չէ կատարած ու որոշում մը չէ տուած և թէ Պաթավիայէն զատ ուրիշ տեղ օսմ. հիւպատոս չի կայ։

ՍԸՐ ԱՇԸԼԻԹ ՊԱՐԹԼԷԹ.— Կ. Պոլսէն կը հեռագրեն Լոնտոնի լրագիրներուն թէ Վեհ. Սուլթանը գեղեցիկ նժոյգ մը պարգեւեր է Սըր Աշլէթ Պարթլէթի։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐ.—Առջի օրը յիսուն իսլամ ընտանիք Իզմիր հասեր են,

ԺԱՄԱՆՈՒՄ.—Ռուսական Բրէնս Նիքոլա շոգենաւը ռուսական 300 թնդանօթաձիգ զինուորով և 20 սպայով առջի իրիկունը Իզմիրի նաւահանգիստը ժամաներ և իրիկուան դէպի Օտեսա ճամբայ ելեր է։

ԾՈՎԱՅԻՆ նախարարութեան և փարոսներու վարչութեան միջեւ բանակցութեամբ Կարմիր ծովին մէջ նոր հաստատուելիք չորս լապտերներու ցանկը պատրաստուելով մատուցուեցաւ Բ. Դրան։

ՍԱՄՈՍԻ իշխան Սթեֆանաքի պէյ Մուսուրուս որ մայրաքաղաքս կը գտնուի, մօտերս պաշտօնատեղին պիտի դառնայ։

ԿԱԶԻ ՊԱՅԹՈՒՄ.— Երէկ առտու Բէրայի Գալեոնճը Գուլլուք թաղը, Ջիհանկիր փողոցին անկիւնը, կազի պայթում մը պատահեցաւ։ Կազի խողովակները, առջի գիշերը, նոյն տեղը պատահած հրդեհէն տաքցած ըլլալով, պայթած էին։ Պայթումը, որ շատ սոսկալի եղաւ և հեռաւոր թաղերէն անգամ լսուեցաւ, Մոմճեան էֆ. ի բնակած տանը տակը պատահեցաւ։ Ստորնայարկի առաստաղը և նկուղը փլան, առանց ո և է մարդու վնաս պատճառելու։ Այդ տան և նոյն փողոցին գրեթէ բոլոր տուներուն ապակիները կոտր կոտր եղան։ Պատերէն ալ քարեր ինկան։ Տուներու բնակիչները սարսափահար փողոց կը դիմէին։ Ոստիկանութիւնը հասնելով քննութեան ձեռնարկեց և հաստատուեցաւ թէ կազի խողովակներուն պայթման արդիւնքն է։ Իգտամ այս առթիւ ձեռնհաս իշխանութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ ըսելով որ անցեալները Գումգաբուի կողմն ալ կազի խողովակ մը պայթած էր։

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ ԼՈՒՐԵՐ. — Եգիպտոսի պատերազմական նախարարութիւնը որոշեց բանակը առաջուան պէս գունդերու, վաշտերու և գումարտակներու բաժնել. միանգամայն աւելցնել գումարտակներու թիւը, որով իւրաքանչիւր վաշտ վեց գումարտակէ պիտի բաղկայ փոխանակ չորսի։

—Եգիպտոսի դատական նախարարութիւնը նկատելով որ Շէրիի դատարաններու վճռագրերուն գործադրութիւնը դժուարութեանց կը հանդիպի, սկսած է ծրագիր մը պատրաստել որ ոստիկաններու պարտականութիւնները կը սահմանէ՝ անհատական իրաւունքի վերաբերեալ Շէրիի վճռագրերու գործադրութեանը համար։

—Եգիպտոսի պատերազմական նախարարութիւնը մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնէ, վասն զի Քորտոֆանի և Սուտանի ուրիշ քաղաքները գրաւելու նպատակով նորէն զինուորական արշաւանք մը պիտի ղրկուի։

ՑՈՐԵՆ.—Երէկ զանազան տեղերէ մեծ քանակութեամբ ցորեն բերուեցաւ մայրաքաղաքս։

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՏՐԻՊՈԼՍՈՅ հեռագրական թելը Մըըր Ատայէն մինչեւ Պէնկազի պիտի երկարի։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ որոշեց որ երբ գիւղի մը այգիները և թուզի ու ձիթապտուղի պարտէզները այրուին և հեղինակները կարելի չըլլայ գտնել, վնասը հաւաքաբար տուժեն նոյն գեղին բնակիչները։

ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ վարչութիւնը 1050 ոսկիի գնեց անգլիական Մալքա նաւաձիգ շոգենաւը։

ՄՈՒՆԻՐ ՓԱՇԱ.— Կրթական նախկին նախարար և Թեհրանի օսմ. նախորդ դեսպան Մունիր փաշայի հիւանդութիւնը սաստկացեր է։

ՀԷՔՔԵԱՐԻ գաւառի կեդրոնին, Պաշ Գալէի մէջ, շաբաթ օրերը տեղի ունեցած տօնավաճառը չորեքշաբթի և հինգշաբթի օրերը պիտի կատարուի, որպէս զի հրեայ վաճառականներն ալ, որոնք մեծամասնութիւն կը կազմեն, կարենան մասնակցիլ։

ՁԻՒՆ.—Երեք-չորս օր առաջ Զօրլուի շրջակայքը մէկ թիզի չափ ձիւն տեղացեր է։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Առջի օրը Մանասթըրի մէջ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեր են։

ԱՐՏԱՔԻՆ գործոց նախարարութիւնը Բ. Դրան մատոյց ամերիկեան ու իտալական դեսպանատուներուն պաշտօնագրերը որոնք կը խնդրեն որ ամերիկացի ու իտալացի վաճառականներու ներածած ու արտածած մթերքներէն, բերքերէն և այդ կարգի ապրանքներէն պայմանագրութեան հակառակ տուրքեր չառնուին։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ դեսպանատունը նկատելով որ Մանհայմէն Կ. Պոլիս բերուած 5000 ֆր. արժողութեամբ քինինները մաքսատան մէջ վար դրուած են ֆրանսական դեղագրքին համապատասխան չըլլալնուն համար, և նկատելով որ այդ դեղը այն նիւթերէն է որոնց մուտքը արտօնուած է թէ՛ Թուրքիա և թէ՛ ամէն կողմ, խնդրեց արտաքին գործոց նախարարութենէն որ կա՛մ մուտքը արտօնուի և կա՛մ երաշխաւորութիւն առնելով տեղը վերադարձուի, առանց արտօնի տուրք գանձելու։

ԽՂՃԱՄԻՏ ՊԱՇՏՕՆԵԱՅ ՄԸ.— Ֆրանսերէն Սէրվէթ գովեստով կը խօսի Քրէտի Լիոնէի արկղակալ Սեթեան Գրիգոր էֆ. ի ուղղամիտ պաշտօնավարութեանը վրայ։ Անցեալ օր անձի մը կողմէ իրեն յանձնուած գումար մը որոշեալ քանակութենէն աւելի ըլլալով՝ Սեթեան էֆ. քաղաքավարութեամբ դիտել տուեր է տիրոջը, բայց սա պնդեր է թէ ճիշդ է։ Սեթեան էֆ. նորէն սակը համրեր և աւելորդ գումարը որ քառորդ ոսկի մըն էր, վերադարձուցեր է տիրոջը։ Ուրիշ անգամ մըն ալ այդ կերպով օսմ. ոսկի մը ետ տուեր է բերողին։

ՋԻՊԷՖՃԷԻ մաքսատան պաշտօնեաները, կըսէ Իգտամ, զեղծումներ գործած են զորս քննիչ Ճէմալ պէյ հաստատելով տեղեկագրեր է ձեռնհաս իշխանութեան։

ՍԸՎԱՍԻ նահանգին առաջին հարցաքննիչ դատաւոր անուանուեցաւ Պէյրութի նախորդ հարցաքննիչ դատաւոր Ահմէտ Թէվֆիգ էֆ.։

ՔԱՐՏԷՍ.—Անատոլուի նահանգաց տեղագրական քարտէսը պատրաստելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովը, որուն նախագահն է տը Ֆորժ փաշա, այս տարի Ատանայի և Էսկիշէհրի կողմերուն քարտէսները պիտի պատրաստէ։

ՀԱԼԷՊԻ ոստիկան-զինուորներու հրամանատար Մուսթաֆա պէյ, որ ուրիշ պաշտօնի կոչուած էր, վերահաստատուեցաւ իր նախորդ պաշտօնին մէջ։

ՀԱՑԻՆ ԳԻՆԸ.—Պետական Խորհուրդը որոշեց որ հացն ալ ուրիշ նիւթերու պէս կշիռով ծախուի, հին օխայով, այսինքն 400 դրամ, և հացի գինն ալ արդարութեամբ որոշուի։ Պետական Խորհուրդը հացին որոշ գին մը տրուելու մասին ալ որոշում մը տուաւ։ Թաղապետական շրջանակներէ մէկին մէջ տիպար փուռ մը պիտի հաստատուի։

ՆՈՐ ԼՐԱԳԻՐ.— Օսմ. հպատակ Ֆոթի Եանիդի էֆ. արտօնութիւն խնդրեր է Սաադաթ անունով օրական երկու թերթ հրատարակելու, մէկը Թուրքերէն եւ միւսը Ֆրանսերէն ու պատկերազարդ։

ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ զինուորական հաստատութիւնները պիտի նորոգուին։

ՎԵՑ ՀԱՐԻՒՐ ՀԱԶԱՐ ՖՐ.Ը.— Կ'ըսուի թէ առջի օրուան երկաթուղիի վիճակահանութեան մեծ պարգեւը, վեց հարիւր հազար ֆր. շահեր է Ռեժիի գործարանին գործաւորներէն աղքատ մարդու մը աները, սակայն այս լուրին ստուգըլլալը յայտնի չէ։

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանի Սինոդը և Խառն Ժողովը այսօրէս համագումար նիստ մը պիտի ունենան և կրօնական խնդիրներու վրայ պիտի խորհրդակցին։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Սօպրանիէն քանի մը անդամներուն թախանձանքին վրայ, Նախարարաց Խորհուրդը ջնջեց Ներքին գործոց նախարարութեան այն որոշումը որով վաճառատուները ու խանութները պէտք է գոց մնան կիրակի և տօն օրերը, բայց մինչեւ որ Սօպրանիէն որոշում մը տայ, վաճառականները ու խանութպանները կրնան կիրակի և տօն օրերը կէս օրէն ժամ մը առաջ բանալ իրենց խանութները։ Սօֆիայի վաճառականները գումարուելով որոշեր են ի հարկին բռնութեամբ գոցել տալ կիրակի և տօն օրերը բացուած խանութները։ Քանի մը հոգի նոյն իսկ առաջարկեր են անստորագիրներուն ապակեղէնները խորտակել և ապրանքները աւարի տալ։ Այս գումարման մէջ տրուած որոշումը Պուլկարիոյ Սինոդին պատգամաւորութիւն մը ղրկուելով անոր աջակցութեանը դիմեր են։

ԿՈՄՍ ՕՍԹՐՈՐՈԳ հրաժարեր է անտառներու և հանքերու նախարարութեան իրաւագէտ խորհրդականի պաշտօնէն։

ՆՈՒՍՐԷՑԻՆ ԱՐԿԱԾ.—Ծովային նախարար Հասան փաշայի գնուած շոգենաւը, առջի իրիկունը, Գարաքէօյի կամուրջին տակէն անցնելու միջոցին, քիչ մնաց որ զարնուէր Ժիւտիփ անունով նաւաձիգ շոգենաւակին։ Երկու շոգենաւակները ընդհարման տեղի չտալու համար աջ ու ձախ կողմ դարձին, բայց այդ միջոցին երկուքին ալ ծխնելոյզները կամուրջին կամարներուն զարնուելով կոտրեցան։

ՓԱԽՑՈՒԱԾ ԾԽԱԽՈՏ.—Առջի օրը մըր գեղջկիններու մաքսատան առջեւ Ալլահ Քերիմ անուն փոքր առագաստանաւէն փախցուած ծխախոտներ գտնուելով Ռեժիին յանձնուեցան։

ԻԶՄԻՐԻ ոստիկանութիւնը նկատելով որ քարանթինայի նաւավարները կը նպաստեն այլ և այլ չարագործներու փախուստին, որոշեց այդ նաւավարներէն երաշխաւոր առնել և անուններնին ալ մասնաւոր տումարի մը մէջ արձանագրել։

ՕՐՏՈՒ գաւառակին մէջ, երկու ամիս առաջ, Կիրակոս անուն մարդու մը կինը սպաննուած էր։ Կատարուած քննութեամբ հաստատուեր է թէ ոճրին հեղինակներն են երեք հայ, որոնց մէկը ապօրէն յարաբերութիւն հաստատել կ'ուզէ եղեր նոյն կնոջ հետ, բայց սա մերժեր է և այս եղեր է սպանութեան շարժառիթը։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

«ՆԱԽԱՆՁՈՏ»Ը

Հինգշաբթի գիշեր Բըթի Շանի թատրոնին մէջ Ալեքսանդր Պիսոնի և Ժիւլ Լըքլէրի «Նախանձոտ»ը (Jalouse) ներկայացուց ֆրանսական նոր խումբը։ Այս կատակերգութեան անունէն մի՛ խաբուիք։ Կատարեալ ու խորունկ ուսումնասիրութիւնը չէ այն կնոջ նախանձին, զոր հեղինակները ուզեր են պատկերել այդ երեք արարուածներուն մէջ։ Այդ վերնագիրը կարդացողին համար, որ կը յուսայ կենդանի նկարագրի մը վերլուծումը գտնել հոն, յուսախաբութիւն մը պարզապէս այս թատերախաղը։

Տիկին Ժեռմէն Մօրիօլ, երկու տարիէ ի վեր ամուսնացած, կը նախանձի իր էրիկէն։ Կը ձանձրացնէ զայն իր հետաքրքիր հարցումներով, որոնց պատասխանները կը վերլուծէ, կ'ուսումնասիրէ, դէմքին արտայայտութիւնը քննելով և միշտ տարակուսելով անոր հաւատարմութեան վրայ։ Էրիկը, Լիւսիէն, իր կնոջ սիրոյն վերագրելով այս նախանձը, ներողամիտ է. սակայն հետզհետէ կը սկսի ձանձրանալ, նեղուիլ հարցաքննիչ դատաւորին տրուելիք այս ամենօրեայ պատասխաններէն։ Օր մը, ճաշի իրիկուն մը, իրենց սպասուհին և սպասաւորն ալ ուրիշ տեղ երթալ մտադրած ըլլալնուն, կ'ուզեն միջոց մը գտնել երիկ կնկան մէջ կռիւը աւելի դառնացնելով ճաշը յետաձգել տալու։ Սպասուհին իր մազերէն քանի մը թել կը բրնէ և կը դնէ Լիւսիէնի հագուստին վրայ, որուն վրայ կը սրսկէ անուշ հոտ մըն ալ։ Կինը հոտը կ'առնէ, և մազը կը տեսնէ. նախանձ, յասոյթ, կագ ու կռիւ։ Սպասաւորները իրենց նպատակին կը հասնին, և քիչ մըն ալ աւելի, որովհետեւ այր ու կին կ'որոշեն իրար ձգել։ — Սակայն, կարգ մը դէպքեր, որոնց մանրամասնութեանց վրայ ծանրանալ աւելորդ է, կը համոզեն վերջապէս Ժեռմէնը թէ այս ծայրայեղ նախանձոտութիւնը անտեղի է, համաձայնութիւնը վերահաստատելով երկու ամոլներուն միջեւ։

Այս Վօտվիլը, որ իբր թատերախաղ մեծ արժէք չունի, թէև ներկայացած ըլլայ 150 անգամ Բարիզի Վոտվիլ թատրոնին մէջ, թեթեւ, սասոսուն, զուարթ բան մը ունի սակայն որ յատուկ է ֆրանսական մտքին։ Տեղ տեղ կան սիրուն նրբամիտ երգիծանքներ, սեղմ ակնարկութիւններ, որոնք Բարիզի կեանքին տարօրինակ կողմերը երեւան կը հանեն։

Դերասաններէն աչքի կը զարնէին Օր. Տասլօ և Պ. Բօլ Ռոս։

Պ. Լէօն Քրիսթիանի այս խումբը տասը ներկայացմանց համար բաժանորդագրութիւն բացած է։ Այս իրիկուն կը տրուի առաջինը ՍԵՐԺ ՓԱՆԻՆ (Serge Panine), Օնէի ծանօթ վէպէն քաղուած, որուն մէջ Ժանն տը Սէրնէի դերը պիտի կատարէ Բարիզի Օտէօնի դերասանուհիներէն Օր. Ֆլօռ Ռօյալ և Սէրժ Փանինի իշխանին դերը Պ. Լէօն Քրիսթիան, Բօրթ Սէն-Մարթէնի արուեստագէտներէն, որ միանգամայն խումբին դերասանապետն է։

Վաղը, կիրակի, ցերեկեայ ներկայացում ընտանիքներու համար, զեղչուած գիներով։ Ներկայացուելիք խաղն է Jalouse։

Վաղը գիշեր Paradis, գօմէտի 3 արարուածով։

ԹՂԹԱԲԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Վիէննայի թերթերէն, 1 Դեկտ.

ԱՆԳԼԻՈՅ ՍԵՂ.— Անգլիոյ գանձային նախարար՝ Պ. Պալֆուր Պրիսթոլի մէջ չորեքշաբթի օր բանախօսութիւն մը արտասանելով Սուտանի խնդիրին և օրուան դէպքերուն վրայ խօսեցաւ։ Վերջին երկու ամիսներու քաղաքական դէպքերուն վրայ ակնարկ մը նետելով հաստատեց որ եւրոպական բոլոր տէրութիւնները Անգլիոյ նման իրենց ջանքերը չեն խնայեր խաղաղութիւնը պահպանելու համար։ Այսպէս ընելով միւս տէրութիւնները իրենց շահերը միայն պաշտպանած կ'ըլլան, լաւ գիտնալով որ Անգլիոյ համբերութիւնը անսպառելի է, բայց երբ սպառի, անշուշտ նոյն տէրութեանց համար լաւ արդիւնք մը չպիտի ունենայ։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Քանկ—Սու զօրախումբերուն հրամանատարը երեքշաբթի օր պալատին մէջ խորհրդակցութիւն մը ունեցեր է։ Կը կարծուի թէ բան մը կը պատրաստուի։ Բէքինի մէջ ընդհանուր խռովութիւններ պատահեր են. մայր-կայսրուհին միայն խոհականութեամբ շարժելով կրնայ պահպանել իր դիրքը։ Ռուսական ազդեցութիւնը միշտ կը շարունակէ արտաքին գործոց Խորհուրդին մէջ։ Լի-Հունկ Ջանկ հինգշաբթի իբր կայսերական քննիչ Հուանկ—Հօ գետին խնդիրին վրայ քննութիւն մը կատարելու գացեր է։

—Շանկայէն հեռագրուած է Թայմզի. —Նինկ-Բոյի ֆրանս. գաղթավայրերուն մէջ ծագած խռովութիւններուն նկատմամբ Նանքինկի փոխարքային և ֆրանս. հիւպատոսին միջեւ կատարուած բանակցութիւնները յաջողապէս բոլորովին դադրած են և առկախ կը մնան։ Բանակցութեանց բերմամբ ֆրանսական հիւպատոսին ըրած վերջին առաջարկները մերժուած են։ Փոխարքան Շանկայի փոխարքային հեռագիր մը ղրկեց որ Եանկ-Ցէ-Քիանկի երկրին բոլոր զօրախումբերը փութով պատրաստուին երբ թշնամական շարժում մը յանկարծ տեղի ունենայ ֆրանսական դեսպանին կամ անոր կողմնակից քանի մը չինացի խումբերու կողմէ։

Պ. ՉԷՄՊՐԼԷՆ հարցման մը պատասխանելով ըսեր է թէ Թրանսվալի մէջ ոսկիի արտադրութեան վրայ նոր տուրքեր որոշուելուն դէմ անգլիական կառավարութիւնը եթէ դիմում ընէ, Հարաւ-Ափրիկեան Հանրապետութիւնը պիտի պատասխանէ որ իր երկրին սահմաններուն մէջ իր արարքին համար մէկուն հաշիւ տալու պարտաւոր չէ և եթէ Անգլիա այդ մասին դիւանագիտական ձեռնարկներու դիմէ, Թրանսվալ պիտի մտածէ նաեւ ուրիշ կարգ մը ձեռարուեստի նիւթերու վրայ ալ տուրքեր դնելու, որոնցմէ ճարտարարուեստը մեծապէս պիտի վնասուի։ Ուստի՝ եզրակացուցած է Անգլիոյ գաղթային նախարարը, իրաց արդի վիճակով գոհանալու է։

ԱՆԳԼԻԱ՝ անցեալ ամսու Մարոքի Սուզ նահանգին մէջ Թըրմալին շոգենաւով յարձակում կրող իր հպատակներուն ծանուցեր է որ Մարոքի կառավարութիւնը չպիտի կրնայ վնասներու դրամական հատուցում մը ընել։ Մարոքի կառավարութիւնը միայն ցաւակցութիւն յայտներ եւ դէպքին առիթ տուող Ճիլուպի Քայիտին յանդիմանութիւն մը ուղղեր է։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷԷՆ կը հեռագրեն թէ Մաքաթոներու երկրին մէջ պատերազմը աւարտած կրնայ համարուիլ. ցեղերուն մեծ մասը հնազանդութիւն յայտներ են։

Բարիզի թերթերէն 30 Նոյեմբ.

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ.— Սպանիա վերջապէս ընդունած ըլլալով Մ. Նահանգներուն առաջարկած պայմանները, հաշտութեան յանձնաժողովին երկու կողմի քարտուղարները սկսած են խմբագրել հաշտութեան վերջնական դաշնագիրը։ Ինչպէս յայտնի է, հաշտութեան գլխաւոր պայմաններն են հետեւեալները. Սպանիոյ վեհապետութիւնը Քուպայի վրայ կը դադրի և Բորթօ-Րիքօն, Լադրոնեան արշիպեղագոսին Կուամ կղզին և բոլոր Փիլիպպեանները առանց պայմանի Մ. Նահանգաց կը թողուին։

—Մատրիտի մէջ հրատարակուեցաւ Մ. Նահանգաց թողուած տեղերուն վիճակագրութիւնը, որուն համեմատ Քուպա ունի 188,833 քառակուսի քիլոմէթր տարածութիւն ու 1,631,690 բնակիչ, Բորթօ Րիքօ 9,315 տարածութիւն ու 798,570 բնակիչ և Փիլիպպեանները՝ 296,182 տարածութիւն և 7,832,719 բնակիչ։ Այս հաշուէն կ'երեւայ թէ Սպանիա կորսնցուցած է ընդամէնը 424,330 քառակուսի քիլոմէթր տեղ և 10,262,979 բնակիչ։ Սպանիոյ տարածութիւնն է, առանց գաղթավայրերը հաշուելու, 492,230 քառակուսի քիլոմէթր և բնակիչներուն թիւն է 17½ միլիոն։

—Բարիզի հաշտութեան յանձնաժողովին սպանիական պատուիրակները արտօնուած չեն ուրիշ կղզիներու վրայ բանակցելու և այնչափ ատեն Բարիզ պիտի մնան, որչափ պէտք է հաշտութեան դաշնագիրը խմբագրելու և երկրորդական խնդիրներ կարգադրելու համար, մանաւանդ ազատումը այն տասը հազար Սպանիացիներուն որոնք Փիլիպպեաններուն մէջ բնիկներու ձեռքը գերի ինկած են։

—Հավանայէն կը հեռագրեն թէ անցեալ երկուշաբթի Սանթա-Քլարայի ամրոցներուն մօտ պայթում մը տեղի ունեցեր է տան մը մէջ, ուր մեծ քանակութեամբ վառօդ և փամփուշտ ամբարուած էին։ Քառասուն հոգի մեռեր կամ վիրաւորուեր են։ Պայթումը անուշադրութեան կը վերագրուի։

—Ամերիկեան պայմաններուն ընդունելուն առթիւ Մատրիտի լրագիրները կ'ըսեն թէ նոյեմբ. 28ի երկուշաբթին տխուր թուական մը պիտի ըլլայ Սպանիոյ պատմութեան մէջ։ Իմբարսիալ կ'ըսէ թէ Սպանիա աւելի մեծ վտանգի մը առաջքը առնելու համար տեղի տուած է։ Հանրապետական թերթերը բուռն յարձակումներ կ'ընեն դաշինքին և Ամերիկացիներու դէմ։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ.—Մոլեռանդ կրօնականը անցեալ շաբաթ օր իր 700 մարդերով ետ մղեր է իրմէ աւելի բազմաթիւ Սուաթցիներ, որոնք Տիրի խանին հպատակներն են և դաշնակից հնդկական կառավարութեան։ Այս վերջինները 34 մեռեալ ունեցեր են։ Կրօնականը նախ պատգամ մը ղրկեր է Տիրի Նաւապին. հրաւիրելով զայն միանալ իրեն և յարձակիլ անգլիացիներուն վրայ։ Նաւապը ասոր ի պատասխան փոքր բանակ մը ղրկեր է կրօնականին վրայ յարձակելու համար։

—Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ անգլիացի զինուորներ պիտի ղրկուին Սուաթի հովիտը։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ. — Ճափոնական նախկին նախարար Իթօ մարքիզին քարտուղարը հրատարակեց այն խօսակցութիւնները զորս մարքիզը Չինու կայսեր հետ ունեցած է Բէքին գտնուած միջոցին։ Կայսրը հաստատելով որ բարենորոգումներու կուսակից է, Իթօ Մարքիզէն խնդրեր է իրեն խորհրդատու ըլլալ, այս վերջինը ընդուներ և յիշատակագիր մը խմբագրութեան ձեռնարկեր է, բայց պատահած փոփոխութիւնը ժամանակ չէ ձգեր իր գործը աւարտելու։

—Բեդերսպուրկէն կը հեռագրեն թէ Բէքինի ռուսական նոր դեսպանին յանձնարարագիրները Չինու կայսեր ուղղուած են և ոչ թէ մայր կայսրուհւոյն։

ՀԵՌԱԳԻՐ

ԲԱՐԻԶ, 2 Դեկտ. — Երեսփ. Ժողովին ազգային կուսակցութիւնը որոշեր է հակառակիլ Ֆրանսայի և Իտալիոյ առեւտրական դաշնագրին։

- Ելմտացոյցի խորհրդարանական յանձնաժողովը կը հակառակի հասոյթի տուրքի ծրագրին, զոր պատրաստած է ելմտական նախարարը։

ԼՈՆՏՈՆ.—Վերջին տասնհինգ օրուան մէջ պղինձի պատրաստ քանակութիւնը 987 թոնօ աւելի եղաւ։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 2 դեկտ.—Երեսփ. Ժողովին մէջ Պ. Կոթիէ, Տրէյֆիւսի վերաքննութեան կուսակից, առաջարկութիւն մը ներկայացուց ծերակուտականները ժողովրդական քուէարկութեամբ ընտրել տալու համար։ Պ. Կոթիէ պահանջեց որ ստիպողութիւն տրուի իր առաջարկութեան։ Նախարարապետը ստիպողութեան դէմ խօսեցաւ, բայց Ժողովը 228ի դէմ 243 քուէով քուէարկեց ստիպողութիւն տալու առաջարկութիւնը։

—Սպանեւամերիկեան հաշտութեան յանձնաժողովը հաշտութեան դաշնագրին յօդուածներուն մեծ մասը ընդունած ըլլալով, կը յուսացուի թէ յանձնաժողովը քանի մը օրէն լուծուի։

—Վճռաբեկ ատեանը մերժեց մարդասպան Վաչէի խնդրագիրը, դատը վերաքննելու համար։ Վաչէ մահուան դատապարտուած է քանի մը մարդ սպաննած ըլլալուն համար։

—Վճռաբեկ Ատեանը վաղը պիտի քննէ, վերջերս ձեռք անցուած պաշտօնաթուղթերը, որոնց մէկ քանին շատ կարեւոր են։

ՎԻԷՆՆԱ.—Ֆրանց Եօսէֆ կայսեր յոբելեանին հանդէսները սկսան։ Գոհաբանական հանդիսաւոր աղօթքներ կարդացուեցան Ս. Ստեփաննոսի մայր եկեղեցին մէջ։ Իրիկունը ամբողջ մայրաքաղաքը լուսազարդուած էր, կայս. պալատներէն զատ։ Կայս. հրամանագիր մը Էլիզապէթ նոր պատուանշանի մեծ խաչը կը շնորհէ բոլոր արքիդքսուհիներուն։ Նոյնպէս բազմաթիւ պատուանշաններ զինուորական ու քաղաքային պաշտօնատարներու, որոնց մէջ կայ Վիէննայի քաղաքապետ Տոքթ. Լուէկեր։

ՍԱԿԱՐԱՆԸ

Եւրոպայի սակարաններէն առնուած հեռագիրները հետզհետէ բարձր գիներ կը բերեն. գործառնութիւնները ոգեւորուած ընթացք մը ունին։ Սպանիականէն զատ՝ բոլոր արժեթուղթերը լաւ կը գնուին։ Բարիզի սակարանին մէջ Երկաթուղին 111.50 ֆր., օսմ. Քոնսոլիտէն 23.50 և Լոնտոնի մէջ 22.75 էին. Պրիւքսէլի մէջ գիները Բարիզի պէս էին։

Հոս՝ բացուեցաւ օսմ. Քոնսոլիտը 25 ղրշ. 10 փր. և Երկաթուղին 111 50 ֆր. ընդհանուր գործառնութիւնները բարձրանալու հակամէտ են։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	25	09
Ամէնէն բարձր գին	»	25	10
Ամէնէն վար գին	»	25	02
Ռումէլիի Երկթ. զոց.	Ֆր.	111	25
Ամէնէն բարձր գին	»	111	50
Ամէնէն վար գին	»	110	50

ԲԱՑՈՒՄ 21 Նոյեմբ.

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ք. Կ.	25	10
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	111	25
Օսմանիյէ		401	—
Ռէժի		280	
Օսմ. Պանքա		1	30
Քրէտի Ժէնէրալ Օթոմ.		9	25
Երկրագործական Պանքա		[illegible]	30
Սօս. Օթ. Տանժ է Վալէօր	Ա. Ո.	2	10
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		1	05
Թրամուէյ բաժնեթ.		750	—
» ժուիսանս		255	—
» պարտաթ.	Ֆր	496	—
Տէրքոսի ջուրի ընկ	»	301	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	457	—

ՕԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ ութ օրուան	Օ. Ո.	2	25
» մէկ ամսուան	»	—	—
Ռում. Երկթ. ութ օրուան	»	—	
» » մէկ ամսուան	»		—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	12
Անգլիական ոսկի	»	110	05
Բօլ էմբէրիալ	»	90	20
Քրիմիզ	»	51	05
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	06
Մէթալիք	»	86	—
Ռուպլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	[illegible]	57

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ. 2 Դեկտ.

Օսմ. Քոնս. Սեռի Ա.	Ա. Ո.	66	—
» » » Բ.	»	47	65
» » » Գ.	»	27	25
» » » Դ.) բաց.	»	22	87
) գոց.	»	22	62
Փոխառութիւն Գասապա	»	83	50
Օսմ. 3½ %	»	79	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	14	87
Այտընի երկաթուղի	»	10	50
Եգիպտական Միացեալ	»	107	25
Անգլ. Քոնսոլիտէ		110	81
Հելլենական 5 %	»	40	50
Մոնոբոլ հելլենական 4 %	»	42	—
Ռանթ » 4 %	»	34	—
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888	»	93	75
» նոր » 6 % 1892	»	86	—
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25	250
Դրամագեղչ		4	

ԲԱՐԻԶ, 2 Դեկտ.

Օսմ. Քոնս. Սեռի Դ.) բաց.	Ղրշ.	23	05
) գոց.	»	23	05
» » » Բ.	»	48	50
» » » Գ.	»	27	25
Օսմանիէ	»	401	—
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	111	50
Օսմ. Ռէժի	»	280	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	548	
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	102	62
Քրէտի Լիոնէ	»	868	—
Պանք տը Բարի	»	—	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»		
Իտալական Ռանթ	»	95	60
Սպանիական արտաքին	»	41	80
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	200
Դրամագեղչ	»	03	-

ՊԵՐԼԻՆ, 2 Դեկտ.

Օսմ փոխառութիւն 1888	մարք	112	10
Ռումէլիի երկաթուղի	»	112	75
Անատ. երկթ. պարտաթուղթ	»	97	20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	225

Տես Դ. երես՝ Պայալը Հասոսի հրատարակութիւնները։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ

21 Նոյեմբ. 1898

Կ. ՊՈԼԻՍ. — Ծանրաչափ 767.

Ջերմաչափ 14.

Օդը պայծառ։

Կէս օր. — Ժամը 7.24։

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ԴՈՒՐՍ

Ջերմաչափ	Զրոյէն վար	Զրոյէն վեր
Տրապիզոն	—	13
Սէլանիկ	—	13
Իզմիր	—	—
Հալէպ	—	—
Էնկիւրիւ	—	2
Պէյրութ	—	19
Արհանկել	—	0
Բեդերսպուրկ	—	2
Մոսկուա	—	4
Բարիզ	—	7
Վիէննա	—	0
Օտեսա	—	4
Սօֆիա	—	5
Աթէնք	—	15

Սեւ ծովուն վիճակը Քիլիայի մէջ.— Հանդարտ։

ԻԼԱՆ

Զիրաաթ պանգասը իչուն լիւզումը օլան 150 թօփ պէզլիւք Սթանպոլ քեաղըտընըն պիլմիւնագասա իշթիրասը մուգառրէր օլուպ շէհրը հալը րումինին 24ինճի սալը կիւնի սաաթ 9տա իհալէյի էվվէլիէսի վէ իրթէսի չարշէնպէ կիւնի սաաթ 9ա գատար 100տէ 5 թէնզիլաթ գապուլը իլէ իհալէյի գաթիէյսի իճրա օլունաճաղընտան իթալէ թալիպ օլանլարըն շէրայիթինի անլամագ իւզրէ Պանգա խարէյի մէրքէզիյէյսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

19 Թըշրինը սանի 314 1—2

ՊԱՅՊԼ ՀԱՈՒՍԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պատմութիւն Հին Կտակարանի և Մարգարէութիւնը, այսինքն Հին Կտակարանի պատմութիւններուն և մարգարէութիւններուն մեկնութեան ներածութիւնը, էջ 536, գին 15 ղահեկան։

Ասոր հայատառ Թուրքերէնն ալ կայ։

Նամակներ առ Երիտասարդս, էջ 131, գին 5 ղհ.։

Նամակներ առ օրիորդս, էջ 126, գին 5 ղհ.։

Նամակներ առ Նորապսակ ամուսինս, էջ 144, գին 5 ղհ.։

Պատմութիւն Յիսուսի Քրիստոսի ըստ Աւետարանաց, էջ 196, գին 2 ղհ.։

Առաքելական Եկեղեցի, էջ 261, գին 2 ղհ.։

Հին Կտակարանի պատմութիւնը, էջ 312, գին 2 ղհ.։

Այս վերջին երեք գիրքերուն ալ հայատառ Թուրքերէնները կան։

Կը ծախուին Պայպլ Հաուսի Գրատան մէջ ի Ֆինճանճըլար Եօգուշու։ 173

Պուտապէշթի Հունգարական Պանք տ'Էսքոնթ է տը Շանժ դրամատունը կ'երաշխաւորէ վճարել ի Կ. Պոլիս և Թուրքիոյ բոլոր քաղաքներուն մէջ Սոֆիայի Առաջին Վիճակահանութենէն շահուելիք պարգեւներն այն սոմսներուն որոնք գրուած ըլլան Զենէտ եւ Ընկ. պանքային, որուն Կ. Պոլսոյ կեդրոնն է Ղալաթիա, Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 22։

Դիմել նաեւ Պիանքի և Միւնխի, Պոլիս, Պաղչէ-Գաբու։ 191 3—4

ՔԻՆԻՆԻ ՀՆԱՐՔԸ

ԲԵԼԴԻԷԻ ՔԻՆԻՆԻՆ

ՔԱՓՍԻՒԼՆԵՐԸ

QUININE de PELLETIER

Բոլոր բժիշկներուն կողմէ ընդունուած իր ազդեցութեան համար ընդդէմ գլխացաւերու, ջղացաւերու, տենդերու, կաթուածի, յօդացաւի, մաշման, ախորժակի։ Մեծապէս ազդեցիկ են ընդդէմ ինֆլուէնզայի, կարբի, հարբուխի, ցրտառութեան։ Մէկ քափսիւլն աւելի ազդու քան գաւաթ մը քինինայ։

10 20 և 100նոց տուփեր։ Իւրաքանչիւր տուփ կը կրէ անունը սեւ տպուած։ Կեդրոնատեղի Փարիզ, Վիվիէնի փողոց, 8 և գլխաւոր դեղարաններ A.

PELLETIER

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.

Ամենահին Միջազգային Ընկ.ն
Կենաց վրայ ապահովագրութեան
Տնօրէնութիւն յԵւրոպա

Բարիզ 1 և 3 Լը Բէլթիէ փողոց (Պուլվառ տէ Իթալիէնի անկիւնը)։ Ընկերութեան շէնքերն այժմ կը վերաշինուին, ուրեմն իր գրասենեակները ժամանակաւոր փոխադրուած են Նոթր-Տամ տէ Վիքթուար փողոց Թ. 42։

1898 Յունուար 1ին ամբողջովին երաշխաւորուած երաշխաւորութեան պատրաստ գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՄԻԼԻՈՆ ֆր.։ Ապահովագրութիւն որ կը բանի 4,545,160,943 ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագիրներուն վճարուած՝ 320 միլիոն։

1898ին հնչուն դրամով վճարելի շահերն են 14,400,000 ֆր., 1897էն 1,424,000 ֆր. աւելի։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ունի 300,000է աւելի անդամ, որոնք Ընկերութիւնը կը կազմեն, որոնց կը պատկանի Ընկերութիւնն և որոնց կը վերադառնան Ընկերութեան բոլոր շահերը։ Եթէ մասնակից էք, և կամ տակաւին չէք, խնդրեմ շահեկան և ձեզի համար ճանչնալ Ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւնները։ Օրինակի համար մանրամասն տեղեկութիւններ ուզեցէք երբեւ հասունցած գործ ապահովագրութեան վրայ որ հարիւրին չորս երաշխաւորեալ տոկոս ունի։ Նոյնպէս տարեկնիքներու եւ պարգեւներու ձեռն ապահովագրութեան վրայ, ի դէպ մահու որոշեալ ժամանակամիջոցի մէջ։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Յ. ՌՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Ընդհ.-Պատուիրակ
Ա. ՁՈՒՀԱՃԵԱՆ
Վօյվօտա փողոց Վիթալիս խան Ղալաթիա

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ^նե Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

(Եռանի Թոքաթլեանի վրայի յարկը, Պէտրոս Չիթուճեանց դէմ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենաապահով ցաւած ակռաներն [illegible] կը լեցնեն. [illegible]

Նորաձեւ եղանակաւ, ոսկի, ճաշակաւոր, և գիւղացւոյն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականի, [illegible]

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ [illegible] ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ, [illegible]

Ց. Գ. Ճէմէրճ. ... ժամերը կիրակի օրերն ալ (...) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (...) հիւանդ կընդունին Բերայի գործատեղին

Գաղթեցեք կրնաս գիմել իրենց բնակարանն, Թիւ 1 [illegible]

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

1898 ՀՈՆՏԵՄԲԵՐ 27ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՑՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վօսփորէն ելնող շոգենաւեր

2 — ԵնԺ. Մէզ. Պէօյք. Թրպ. Ենք. Միր. Ռ. Հիս Պէպ. Արն. Գըչ. Օրթ. Պշբ.
2 — Պէպ. Արն. Գըչ. Օրթ. Պշբ.
1 50 Գնտ. Չնկ. Պէյլ. Գկլ.
2 — Պէյզ. Բշպ. Չպզ. Գնլ. Ա. Հս. Գնտլ. Վնիք. Չէնկ. Պէյլ. Գկլ. Պշբ.
2 35 Ռ. Ա. Գվզ. ԵնԺ. Մզպ. Պէօյք. Թրպ. Ենք. ՍԹՆ. Մրկ. Ռ. Հս. Պէպ. Արնք. Գըչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
2 45 Պէյք. Բշպճ. Ենք. Գնլճ. Պօյճ. Ռ. Ա. Հիս. Գնտլ. Վնիք. Չնկք. Պէյլ. Գկլ. Պշբթ.
3 15 ԵնԺ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. Պէյք. Բշպ. Չպզ. Գնլ. Ա. Հիս. Գնտ. Վնիք. Չէնկ. Պէյլ. Գկլ. Իսկ.
3 30 ԵէնԺ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. ԵէՆք. ՍԹ. Մրկ. Պօյճ. Ռ. Հիս. Պէպ. Արնվ. Գըչ. Օրթ. Պշբ.
5 — Պէյք. Բշպ. Չպքլ. Գնլճ. Ա. Հ. Գնտ. Վնք. Չնկ. Պէյլ. Գկլ. Պշբ.
4 30 ԵնԺ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. Ենք. ՍԹՆ. Մրկ. Պօյճ. Ռ. Հս. Պէպ. Արնվ. Գըչ. Օրթ. Պշկ.
5 45 ԵնԺ. Մզպ. Պէօյք. Թրպ. Պէյզ. Ենք. ՍԹՆ. Գնլ. Պօյճ. Ռ. Հս. Պէպ. Արնվ. Գըչ. Օրթ. Պշբ.
7 — ԵնԺ, Մզպ, Պէօյք, Թրպ, Պէյք, Ենք. Մրկ, Ռ, Հս, Պէպ, Արնվք, Գըչ. Պէյլ. ՕրԹ. Պշբ, Պէյքօզ Չիպ. Չպկ շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի
7 50 Պէյզ, Բշպ. Ենք, Գնլճ. Մրկ, Ռ, Ա, Հս, Գանտ. Պէպ. Արն. Չնք, Պէյլ, ՕրԹք, Գկլ, Պշկ.
8 30 Ա. Ռ, Գվ, ԵնԺ. Մէզ. Պէօյ. Թրպ. Պէյք. Բշպ Չպզ. Գնլ. Ա. Հս. Գնտլ. Վան. Չնկ. Պէյլ. Գկլ. Իսկ.
9 — ԵէնԺ, Մէզ, Պէօյ, Թար, Ենք. ՍԹՆ. Միր. Ռ. Հիս. Պէպ. Արնվ. Գըչ ՕրԹ. Պշբ.
9 45 ԵնԺ. Մզպ, Պէօյք. Թրպ. Պէյք. Ենք. Գնլճ. Ա. Հս. Գնտլ. Վնք. Չնք. Պէյլ. Գկլ. Իսկ.
10 15 ԵնԺ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. Ենք. Մրկ. Ռ. Հիսար Պէպ, Արնվ. ՕրԹ. Պշբ.

Կ. Պոլսէն Վօսփոր մեկնող շոգենաւեր

3 — Պշբ. ՕրԹ. Գըչ. Արվ. Պէպ. Ռ. Հիս. Պօյճ. Ենք. Թրպ. Պէօյք. Մզպ. ԵէնԺ.
3 30 Իսկ. Գկլ. Պէյլ. Չնկ. Վնք. Գնտլ. Ա. Հ. Գնլճ. Չպզ. Բշպ. Պէյզ.
3 40 Գպզ, Պշբ. Գկլ. ՕրԹ. Պէյլ. Չնկ. Արվ. Գնտ Ա. Ռ. Հս. Գնլ. Մրկ. Ենք. Բշպ, Պրզ. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. ԵնԺ.
4 30 Պշկ, ՕրԹ, Գըչ. Արն. Պէպ. Ռ, Հ. Մրկ. ՍԹՆ. Ենք Թրպ, Պէօյք, Մզպ, ԵնԺ,
5 — Գպթ. Պշկ. Գկլ, ՕրԹ. Պէյլ. Չնկ. Արվ. Վնք, Գնտ. Ա. Ռ. Հս. Գնլ. Չպք. Բշպ. Պէյզ,
6 — Գպզ. Պշկ, ՕրԹ, Արվ. Պէպ. Ա. Ռ. Հս. Մրկ. Ենք. Պէյզ. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. ԵնԺ. Ռ. Ա. Գվզ.
7 — Պշ. ՕրԹ. Պէյլ. Չնկ. Արվ. Գնտ. Ա. Ռ. Հ. Պօյճ Ենք. Պէյքզ. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. ԵնԺ.
8 30 Պշկ. ՕրԹ. Գըչ. Արվ. Պէպ. Ռ. Հ. Մրկ. Ենք. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. ԵնԺ.
9 15 Պշբ. ՕրԹ. Պէյլ, Արվ. Գնտր Ա. Ռ. Հս. Պօյճ. Ենք. Պէյզ. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. ԵնԺ.
10 5 Պէշ. Գկլ. Պէյլ. Չնկ. Վնք. Գնտ. Ա. Հ. Գնլ. Չպք Բշպ. Պրզ. Մզպ. Ռ. Ա. Գվ.
10 20 Պշկ. ՕրԹ. Գըչ. Արվ. Պէպ. Ռ. Հս. Պօյճ. Մրկ. Իսթ Ենք, Թրպ. Պէօյ. Մզպ. ԵնԺ,
10 50 Գպզ. Պշկ. ՕրԹ. Գըչ. Արվ. Պէպ. Գնտ. Ա. Ռ. Հսբ Գնլ. Մրկ. Ենք. Բշպ. Պրզ։ Պէյքօզէն ԵնԺ. զպզ շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.
11 10 ՊշկԹ. Պէյլ. Չնկ. Վնք. Գանտ. Ա. Հիս. Գնլ. Չպզ. Բշպ. Պէյք.
11 20 Պշկ. Պէպ. Ռ. Հս, Մրկ. ՍԹԷՆ. Ենք. Թրպ. Պէօյ Մզպ. ԵէնԺմահալլէ
11 30 Պշկ. ՕրԹ. Գըչ. Արնվ. Գնտ. Պէյլէք
12 — ՊշբԹ. Գկլճ. Պէյլ. Չնկ. Վնք.
12 15 Պշբ. ՕրԹ. Գըչ. Արնվ. Պէպ.

ԾԱԽՈՒ ՀԱՆՈՒԱԾ Է

Մեկնումի պատճառաւ

Շոգեշարժ գործարան մը որ կը պարունակէ ալիւրի ջաղացք և բամպակ մանող գործիներ։ Այս շոգեշարժ գործարանը, որուն երկանաքարը ու մեքենաները, անաղարտ վիճակի մէջ, Ֆրանսայէն ու Անգլիայէն բերուած են, կը գտնուի Աք-Հիսար. (Իզմիրի կէյվէ գաւառակին մէջ) երկաթուղիի կայարանին մօտ։

Ցուցակներ տեսնելու և հարկ եղած տեղեկութիւնները ստանալու համար, դիմել ամէն օր կէս օրէն մինչեւ ժամ 4 (Ը. Ե.) Կալաթա, Սելանիկ խան թիւ 25, ուր կարելի է գնման պայմաններուն վրայ բանակցիլ տէրոջը հետ մինչեւ յառաջիկայ 6/18 դեկտեմբեր։

190 4—18

ԼԻՆԻՄԱՆ ԺԵՆՕ

40 ՏԱՐՈՒԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

Ալ ձի՛ կաղ չկայ խարելու եւ փտեցնելու.

MARQUE DE FABRIQUE

Ընդունուած է անասնաբոյժերու եւ անասնաբոյծներու կողմէ։

Գործարանի մարքան

Այս դեղ անմիջապէս եւ անվրէպ կը դարմանէ ձիերուն կաղալը, ծմլուածքները, ոտքերու դռնալը, ցաւկի վէրքը, ծունգի ուռեցքները, սրունքներու անջատումը, ոտքի ուռեցքները ինչպէս նաեւ կը վանէ կարգ մը հիւանդութիւնները։ Գին վեց ֆրանք.

Վեցուկէս ֆր.ով ուզուած տեղը կը յանձնուի։

Կ. Պոլսոյ մէջ կը գտնուի Մէզիրի, Գասապեան, Քիւչիւրեան ու Քանզիւք եւ այլ մեծ դեղավաճառներու քով։ 356 19—52

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՆԱԿԱՆ և ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ

Մարսիլիոյ և Պոլսոյ մէջ կանոնաւորապէս բանող

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Դ կտ. 6 Սէնտօսի Մարսիլիաէն։
» 12 Մէնէրէլի Անատօլուի եզերքէն։
Լա Կօլ Անվերսէն կ'սպասուի։

ՄԵԿՆՈՒՄ

Դեկտ. 7 Սէնտօսի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսսիսք։
» 13 Մէնէրէլի Մարսիլիա ուղղակի։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին տոմսով.

Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի և զատ ուղեւորութեան նաւուղեցքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակալս
ԹԻՄՈԹԷ ՐԸՊՈՒԼ
Թօփհանէ, քարափին վրայ

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվէրբուլէ, Պօրտօյէ, Միջերկրականէն և Սեւ Ծովի մէջէն բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Րամէսէս	3000	Թիպս	2500
Անուպիս	3000	Նէֆթիս	2400
Թէյլարք	3000	Օսայրիս	2250
Քէհաֆրուս	3000	Բէրա	2250
Խօբրոս	3000	Սֆինքս	2000
Օամանիսի	3000	Կասքըրնի	1500
Փարիօթիս	2500	Ֆիւլէն	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ռիթթոլ խան
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
568 31, Ճէյմս Սդրիդ Լիվրբուլ

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

1881 Մարտ 20ի կայս. Իրատէով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37 Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ.— ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԿԱԾՔ.

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 10,000,000 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար 82,500,000 ,
1895ի հասոյթք 25,000,000 ,
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ 100,000,000 ,

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս
Ա. ՀԻՒՐՄՈՒԶ

Ղալաթիա, Քարաքէօյ ...
(Կիւմրիւք Մէյտանը)

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ԹԷՕՏՕՐ ՐԸԲԲԷՆ

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1898 Նոյմ. 1 (Ն. Տ.) երեքշաբթիէն սկսեալ

ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ԳՕՆԻԱՅԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառք. Թ. 222 խառն Առտու ժ.	վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառք. Թ. 221 խառն Իրկն. ժ.	վ.
12	—	մկն. Էսկի-Շէհիր ժմ.	2	55
12	41	» Կէօքճէ քըւրք »	2	15
1	33	» Սապօնճը բունար »	1	33
2	26	» Ալաեունտ »	12	37
3	11	» Չէքիւրլէր »	11	54
4	9	» Տէօյէր »	11	2
4	36	» Ինէօնիւյէ »	10	20
5	—	» Համամ »	9	53
5	14	» Կազլըկէօլ համամ »	9	44
6	6	» Աֆիոն Գարա Հիսար »	9	13
6	41	» Պէօյիւք Չօպանլար »	8	20
7	34	» Չայ »	7	33
8	23	» Իսհագլու »	6	44
8	47	» Եասսիան »	6	15
9	16	» Աք շէհիր »	5	53
9	48	» Ազարի քէօյ »	5	15
10	30	» Չավուշճը քէօյ »	4	37
11	8	» Իլկին »	4	5
11	55	» Գատըն-Խանը »	3	13
12	48	» Սէրայ-Էնի »	2	31
1	20	» Մէյտան »	1	53
2	22	» Բունար-Պաշը »	12	48
3	—	ժմ. Գօնիա մկն.	12	—
իրկն.			առտ.	

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐԷՆ ԷՆԿԻՒՐԻՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառք. Թ. 122 խառն Առտու ժ.	վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառք. Թ. 121 խառն Իրկն. ժ.	վ.
1	—	մկն. Էսկի Շէհիր ժմ.	12	41
1	49	» Աք Պունար »	11	54
2	35	» Ալբիւ Քէօյ »	11	16
3	23	» Պէյլիք Ախուր »	10	20
4	38	» Սարըքէօյ »	9	13
5	35	» Պէյէր »	8	8
6	20	» Սասըլէր »	7	23
7	—	» Պէյլիք Քէօփրիւ »	6	51
7	55	» Բօյաթիւ »	5	59
9	17	» Մալի Քէօյ »	4	20
10	19	» Սինճան Քէօյ »	3	6
11	12	ժմ. Էնկիւրիւ մկն.	2	10
իրկն.			առտ.	

ԱԼԱԵՈՒՆՏԷՆ ՔԷՕԹԱՀԵԱ

ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 324 խառն Առտու ժ.	վ.	ԵՐԹ Թ. 326 խառն Իրկն. ժ.	վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 323 խառն Առտ. ժ.	վ.	ԴԱՐՁ Թ. 325 խառն Իրկն. ժ.	վ.
2	35	12	50	մկն. Ալաեունտ ժմ.	2	—	12	10
2	55	1	10	ժմ. Քէօթահեա մկն.	1	40	11	50

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլլէ, Կ. Պոլսոյ և Օտէսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Գօմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօզարիօ	180
Ալէքթօ	3607	Գօնկօ	2906	Կրօտօնօ	1895	Մարէնկօ	2273	Րուֆօ	1118
Անճէլօ	1541	Գօրսօ	895	Հէրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Ցիրիօ	1735
Արիօսդօ	2377	Տիտօ	4811	Հիտալկօ	1581	Միքատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Պասանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1087	Սոէրօ	1200
Պօրօտինօ	1261	Տուրօ	2338	Հօրադիօ	3600	Մօնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Պր ավօ	1076	Տրաքօ	1713	Հումպէր	596	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրինօ	841	Տինամօ	504	Իսկօ	2354	Նէրօ	1083	Թօրիօ	3827
Պուֆֆալօ	4431	Էպրօ	2484	Իտահօ	5540	Օհիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ժիլնօ	1080	Օնթարիօ	4036	Թօքքիօ	487
Դալիբսօ	1337	Էքօ	1481	Քէլսօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2423
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլըմպօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գիազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօմնօ	1700	Բօլօ	540	Վօլօ	1289
Չիրակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1068	Րիալթօ	2229	Վօլթուռնօ	2398
Սիսէրօ	1834	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէբանդօ	2272	Րին[illegible]	1663	Ուէտօ	1850
Գլիօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րօլլօ	1613	Զէնօ	1200
Գոլօրատօ	4235	Կիդանօ	1243	Լօրէնցօ	3191	Րօմէօ	1789		

Մուրեկլօ շոգենաւը, նաւապետ Ճօնսոն, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս հասած է։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏ ՐԻՑՕ
Թիւ 17—18, Քիւչիւք Միւլէթ խան, Ղալաթիա

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌ

Փոքրիկ տղաքները սնուցանելու եւ անոնց ապագայ առողջութիւնը ապահովելու համար, երբ վեց ամսու ըլլան ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌով կըսկսին սնուցանել զանոնք. ՖՕՍՖԱԹԻՆը շօքօլայի նման խիստ համեղ է եւ քաղցրահամ եւ արտաքոյ կարգի սննդարար. տղաք մեծ ախորժով կուտեն զայն եւ քանի ուտեն այնչափ կը սնանին կը զօրանան, շուտով ոտքի կ'ելլեն, եւ փոքրիկներու յատուկ շատ մը հիւանդութիւններու կը դիմադրեն։ Այս սննդարար ուտելիքը՝ տղոց ոսկրները զօրացնելու մասնաւոր յատկութիւն մը ունի եւ միանգամայն կը փրկէ զանոնք փոքրիկներուն համար յաճախադէպ եղած փորհարութեններէն. մեծապէս կը նպաստէ ակռաներուն շուտով եւ անվտանգ բուսնելուն։ Հազարաւոր փորձեր կը հաստատեն որ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌով սնանող տղաք առողջ, զօրաւոր եւ ուժեղ մարմնի կ'ըլլան ապագային։

Տղոցմէ զատ, ամէն հասակէ անձինք շօքօլայի եւ կաթով սուրճի տեղ այս պատուական ՖՕՍՖԱԹԻՆը գործածելով, մեծապէս նպաստած կ'ըլլան իրենց առողջութեան։ Ամէն մեծ նպարավաճառներու, դեղագործներու եւ դեղավաճառներու քով կը գտնուի։

Անոնք որ կանխահոգութիւն ունենան կ'ուզեն իրենց զաւակներուն մասին, անհրաժեշտ է որ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌով սնուցանեն զանոնք։

155 16 44

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԽՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (97)

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՌ

ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻՆ ՏՂԱՆ

Բ.

ՄԱՅՐ ԼԱՆԿԼՕԱՅԻ ՏԱՌԱՊԱՆՔՆԵՐԸ

—Ձեր այդ առարկութիւնն իրաւացի է, պատասխանեց մարքիզուհին. տարակոյս չկայ որ պիտի մաքառիք ձեր մօրը կամքին և ձեզ իր քովն ունենալու ջերմ բաղձանքին դէմ։ Բայց ձեր վաղեմի բարեկամուհիին համար յանձն առած գոհողութեան մէջ իսկ կրնաք պէտք եղած ուժը գտնել ձեր մօրը կամքին դիմանալու։ Կ'ըսէք անոր թէ հարկադրուած էք տակաւին ժամանակ մը կենալ Պ. Մօրանի հիւանդատան մէջ։ Անշուշտ պատճառը պիտի հարցնէ. կը պատասխանէք թէ կարեւոր գաղտնիք մ'է, որ չէք կրնար առայժմ յայտնել։

—Կրցածս կ'ընեմ, տիկի՛ն, ձեր իմ վրայ ցուցած վստահութիւնն արդարացնելու համար։

—Անտարակոյս եմ, սիրելի՛ Բլէզս։ Այլ եւս պէտք չի մնար ինձ ձեզ հոս վար դնելու. ձեր մայրը կրնաք գտնել խօսարանին մէջ. գնացէք առաջին անգամ վայելել մայրական ողջագուրանաց քաղցրութիւնը։

Բլէզ ողջունեց մարքիզուհին և դուրս ելաւ սենեակէն։

Երբ հասաւ խօսարանին դուռը, սիրտն սկսաւ ուժգին բաբախել, սրունքները դողալ սկսան, յուզմունքը տարօրինակապէս շփոթեց զինքը, և հարկադրեցաւ կանգ առնել վայրկեան մը։

Վերջապէս կամացուկ մը բացաւ դուռը, և երեք քայլ առաջ գնաց խօսարանին մէջ։

Մայր Լանկլօա, որ կէս մութ անկիւն մը նստած էր, ոտքի վրայ ելաւ, քիչ մը ծռեցաւ, և խոչոր բայց մեղմ քայլերով յառաջացաւ դէպ ի մանկամարդուհին որ անշարժ կեցած զինքը կը դիտէր։

Երբ երկու քայլ միայն մնաց, կանգ առաւ, և մէկէն թեւերը բանալով՝ գոչեց.

—Ինքն է, պաշտելի աղջի՛կս է, Բլէ՛զս, Հանրիե՛թս....։

—Մայրի՛կս, պատասխանեց աղջիկը հոգիէն ցայտած ձայնով մը։

Ժամանակ չմնաց մօրը վրայ նետուելու. մայր Լանկլօա մէկ ոստումով գրկեց զայն, իր ուժեղ թեւերով գետնէն վերցուց, և սկսաւ խենթի պէս անյագաբար համբուրել զայն ուրախութեան հառաչներով։ Իր այնչափ երկար համբերութեան վրէժը կը հանէր։ Բազում տարիներէ ի վեր մթերուած մայրական սիրոյն պայթումն էր։

Աղջիկը թեւերուն մէջ բռնած, սրտին վրայ սեղմած, անդադար պագնելով՝ տարաւ պատուհանի մ'առջեւ, որպէս զի կարենայ լաւ մը դիտել զայն։

Բլէզ՝ ինքն ալ՝ որդիական սիրով զգլխած, մօրը դէմքը կը լափէր անյագ աչքերով և հեշտագին սխրանքով։

—Ո՜հ, ո՜րչափ գեղեցիկ ես, պաշտելի՛ զաւակս, գոչեց մայրն հիացմունք, այն պանծանաց չարժուամբ, որ իրենց զաւկին վրայ հոգի տուող մայրերուն յատուկ է։ Ա՜հ, ո՜րչափ պիտի փառաւորուիմ քեզմով....։ Եւ ես, Բոլին, որ հիմա մայր Լանկլօա կը կոչուիմ, այսպիսի գեղեցիկ աղջի՛կ մը ծնած եմ.... Ա՜հ, այո՛, գեղեցիկ ես, հրանութեան պարիկին չափ գեղեցիկ.... Նորէն պագնեմ անուշիկ աչերդ, փոքրիկ բերանդ. որ կը ժպտի ինձի, և վարդի պէս թարմ ու անուշահոտ այտերդ....։

Եւ նոր համբոյրներ կը հնչէին աղջըկան ճակտէն, աչերէն և կարմրադեղ այտերէն։

—Մայրի՛կս, մայրի՛կս, կը յեղյեղէր Բլէզ սրտատրոփ, անկարող ուրիշ խօսք ըսելու։

Բայց մօրը համար այդ միակ բառն ամէն բան կ'ըսէր, երկնային բան մը ունէր, սիրտը բերկրանքով կը լեցնէր, հոգին կ'զմայլեցնէր։

20

ՄԱՅՐՆ ՈՒ ԱՂՋԻԿԸ

Մայր Լանկլօա նստաւ, մեղմով մը քաշեց աղջիկն և իր ծունկերուն վրայ նստեցուց։

Բլէզ ծռեց գլուխն և կամացուկ մ'իր մօրն ուսին վրայ ձգեց. Թեւերուն մէկն անոր ճիտը փաթթեց, մինչ իր խոնաւ սեւ աչերն անոր կը նայէին անպատում բերկրութեամբ։

Այս կերպով գեղեցիկ խմբանկար մը, սխրալի պատկեր մը կը ձեւացնէին Ռաֆայէլի մը կամ ժամանակակից Ռուպէնսի մը վրձինին արժանի։

—Աղջի՛կս, սիրելի՛ Հանրիեթս, —դուն Հանրիեթ ալ կը կոչուիս, որ քու ճշմարիտ անունդ է, —դո՞ն ես, ուրա՞խ ես մայրդ գտնելուդ համար։

—Ուրա՛խ եմ. ո՜հ, մայրիկ, սիրելի՛ մայրիկս, կա՞յ աշխարհի մէջ մօրմէ մ'աւելի անուշ բան։

—Ըսել է որ պիտի սիրես զիս... շատ պիտի սիրես, այնպէս չէ՞։

—Ա՜հ, ձեզ տեսնելէ առաջ, չգիտնալով ձեր գոյութիւն ունենալը, կը սիրէի ձեզ բոլոր սրտովս, իսկ հիմա... ո՜հ հիմա...

Տրթունքը՝ մօրը այտին վրայ փակած՝ կը յայտնէին սրտին զգացումը։

—Ես չեմ դադրած երբեք ձեր վրայ մտածելէ, մայրի՛կ, յարեց, սատիկ ծարաւ մ'ունէի ձեր գորովին, և միշտ կ'սպասէի, միշտ կը փափաքէի ձեր համբոյրներուն....

Ո՜րչափ անգամներ, գիշեր, երազիս մէջ քովս տեսեր եմ ձեզ։ Չէի ճանչեր ձեզ, բայց դուք կ'երեւնայիք ինձի Ս. Կոյսին կամ հրեշտակի մը դէմքովը, զոր կը սիրէի տեսնել կիրակի օրերը գեղին եկեղեցւոյն մէջ.... Միշտ դէպ ինձի կը ծռէիք ժպտելով, թեւերնիդ ինձի կ'երկնցընէիք, գորովանքով հետս կը խօսէիք....։ Երբ կ'արթըննայի այս անուշ երազէս ետեւ, և զիս մինակ կը տեսնէի առանձնութեանս մէջ, տակաւին ձեզ կը փնտռէի, յետոյ կուլայի ձեզ կանչելով....։ Ո՜հ, մայրի՛կս, մայրիկս, ո՜րչափ կը սիրէի ձեզ, ո՜րչափ պիտի սիրեմ ձեզ....։ Ա՜հ, ան ալ շատ պիտի սիրէ ձեզ....։ Տեսա՞ք Անտրէն, մայրի՛կ, գիտէ՞ մեր այս երջանկութիւնը. պագե՞ր սիրեցի՞ր զին զաւակդ ալ։

—Տեսայ Անտրէն, սիրունի՛կս, զայն ալ շատ կը սիրեմ, բայց ոչ քեզի չափ։ Անտրէ քու եղբայրդ չէ՛։

—Ի՞նչ, եղբայրս չէ՛....։

Եւ բուռն հեծութիւն մը ցայտեց ճնշեալ կուրծքէն։

—Հանդարտէ, զաւա՛կս, ըսաւ խոկուն մայրը, և մի՛ լար։ Այո՛, Անտրէ քու եղբայրդ չէ. գիտեմ ինչո՛ւ հեռացար անկէ, հայր Ռուվիէր պատմեց ինձի։ Օ՜ն, սիրելի՛ զաւակս, կրնաս առանց երկիւղի, առանց ամօթի սիրել զայն։ Աստուած ալ կը հաճի, մայրդ ալ։

Բլէզ աչերը դէպ երկինք վերցուց անհուն շնորհակալութեամբ, յետոյ գլուխը վար ձգելով, իր կարմրած երեսը մօրը կուրծքին վրայ ծածկեց։

Իսկ մայրը շարունակեց.

(Շարունակելի)